

www.musavat.com

MUSAVAT

Xəbər
"Zəngəzur
dəhlizi ABŞ-a
veriləcək"
iddiası
yazısı səh.4-də

Qurucusu: Rauf Arifoğlu Gündəlik qəzet 24 yanvar 2025-ci il Cümə № 13 (8623) Qiyməti 60 qəpik

Gündəm

Bakıya qarşı hərəkətə keçdilər - absurd tələblər

AŞ PA-nın yanvar sessiyasını anti-Azərbaycan iclasına çevirmək cəhdləri davam edir - reaksiya
yazısı səh.8-də

"Qazi Bakıdan, buğdanı Ankaradan alağ" - erməni arzusu

yazısı səh.4-də

Bölgədə yeni təhdidlərə qarşı Azərbaycan-İsrail müttəfiqliyi?

yazısı səh.7-də

Britaniyadan Azərbaycan sərhədindən təhlükə xəbərdarlığı - şərh

yazısı səh.9-da

Sərhəddə "ölçü" işləri Təvəşdən başladı

yazısı səh.7-də

Cənubi Qafqaz uğrunda mübarizədə yeni mərhələ

yazısı səh.11-də

Daha bir ölkə paytaxtı köçürmək istəyir - bəs Bakı?

yazısı səh.12-də

Sahibkarlıq sahəsində yoxlamaların dayandırılmasının mənfi tərəfləri

yazısı səh.13-də

Tibbi sığorta ilə orqan transplantasiyası - əsas problem...

yazısı səh.14-də

İrəvan Minsk Qrupunun "sümüyündən" əl çəkmir

yazısı səh.15-də

"Ali təhsil haqqında" Qanun bu il də qəbul edilməyəcək?

yazısı səh.3-də

REFERENDUM KEÇİRİLƏCƏYİ XƏBƏRİ TƏSDİQLƏNİR

Milli Məclisin İnsan hüquqları komitəsinin sədri Zəhid Orucun anonsu; konstitusiyada dəyişməsi gözlənilən məsələlər hansılardır?

yazısı səh.6-da

Rus sektorları ilə bağlı nə baş verir?

Bəzi valideynlər bildirirlər ki, rus sektorunda tarix fənnindən başqa coğrafiya və ədəbiyyatın da Azərbaycan dilində tədris olunacağı gözlənilir - ekspertlərin şərh

yazısı səh.3-də

Tulsi Qabbard

Ermənilər onu Şuşada
gəzdirmişdi,
Trump kəşfiyyət
şefi qoydu

yazısı səh.4-də

Şahin
Mustafayev
Tehran səfərinin
pərdəarxası

yazısı səh.5-də

Razi Nurullayev:
"Hamı elə bilir
ki, dəyişiklik
olsa, cəblərində
100 minlərlə
gəzəcəklər"

yazısı səh.6-da

İlham Əliyev Ərdoğanla zəng etdi

Yanvarın 23-də Prezident İlham Əliyev Türkiyə Respublikasının Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğanla zəng edib.

Dövlət başçısı Türkiyənin Bolu vilayətinin Kartalkaya dağ-xizək mərkəzinin hotelində baş vermiş yanğın nəticəsində çox sayda insanın həlak olması ilə əlaqədar Rəcəb Tayyib Ərdoğanla dərin hüznə başsağlığı verib.

O, bu dəhşətli faciədə həlak olanlara Uca Allahdan rəhmət diləyib və xəsarət alanların tezliklə şəfa tapmasını arzulayıb.

Prezident İlham Əliyev yanvarın 21-də faciə ilə əlaqədar Türkiyə Respublikasının Prezidentinə başsağlığı məktubu göndərdiyini də qeyd edib.

Türkiyə Prezidenti diqqətə və başsağlığına görə minnətdarlığını bildirib və qeyd edib ki, Türkiyə və Azərbaycan daim bir-birlərinin yanındadır, bundan sonra da həmişə belə olacaq.

Telefon danışığı əsnasında dövlət başçıları ikitərəfli münasibətlərin müxtəlif sahələrinə dair fikir mübadiləsi aparıblar.

YAP Ramiz Mehdiyevə dəvət etmədi

Yanvarın 23-də Yeni Azərbaycan Partiyasının (YAP) Veteranlar Şurasının iclası keçirilib.

YAP Veteranlar Şurasının sədri, partiyanın İdarə Heyətinin üzvü Arif Rəhimzadə bildirib ki, iclasın gündəliyinə

nə YAP Veteranlar Şurasının 2024-cü ildə fəaliyyətinin yekunları və 2025-ci il üçün Tədbirlər Planının müzakirəsi daxilidir.

İclasda YAP Veteranlar Şurasının sədr müavini Sədaqət Qəhrəmanova, Şuranın üzvləri Dilə Seyidzadə, Zərifə Quliyeva, Adilə Abasova, Əli Həsənov, Tahir Quliyev, Şahlar Əsgərov, Vahid Novruzov, Urxan Ələkbərov, Xeyrəddin Qoca və Zahid Xəlilov çıxış ediblər.

İclasda 2025-ci ilin Tədbirlər Planı ilə bağlı fikir və təkliflər səsləndirilib, müzakirə olunan məsələlərlə bağlı müvafiq qərarlar qəbul olunub.

Diqqət çəkən məqam ondan ibarət olub ki, şura üzvlərindən Prezident Administrasiyasının keçmiş rəhbəri Ramiz Mehdiyev iclasa dəvət edilməyib. Bakının sabiq icra başçısı Hacıbala Abutalıbov da toplantıda iştirak etməyib.

Şuraya sədrlik Samir Şərifova verildi

Nazirlər Kabineti 13 dekabr

2023-cü il tarixli qərarı ilə təsdiq edilmiş "Cinayət yolu ilə əldə edilmiş əmlakın ləqəlləşdirilməsi, terrorçuluğun maliyyələşdirilməsinə, kütləvi qırğın silahlarının yayılma-

sına və yayılmasının maliyyələşdirilməsinə qarşı mübarizə sahəsində Koordinasiya Şurasının yaradılması, Koordinasiya Şurasının iş Qaydası"nda dəyişiklik edib.

Bununla bağlı baş nazir Əli Əsədov yeni qərar imzalayıb. Qərara əsasən, şuraya sədrlik edən deputat Əli Əhmədov baş nazirin müavini Samir Şərifov əvəz edib.

Generalə yeni müavin təyin olundu

Azərbaycan Ordusunun Quru Qoşunları komandanı, general-polkovnik Hikmət Mirzəyevə yeni müavin təyin olundu.

"Report" xəbər verir ki, bu vəzifəyə general-mayor İlqar Lətifov təyinat alıb.

Qeyd edək ki, o, əvvəllər Azərbaycan Ordusunda 4-cü ordu korpusunun komandanı olub.

Eritreyada saxlanılan azərbaycanlılar nə vaxt buraxılacaq?

2 ay əvvəl Azərbaycana məxsus 3 gəmi heyəti ilə birlikdə Afrikada - Eritreya sahillərində girov saxlanılıb. "CMS Pəhləvan", "CMS İgid" və "CMS-3" gəmilərinin heyət üzvlərindən 18 nəfər Azərbaycan vətəndaşıdır.

Zəruri tədbirlərin görülməsi məqsədilə Eritreya Dövlətinin ərazi sularına girişin beynəlxalq hüquq normaları ilə ziddiyyət təşkil etmədiyinə dair hüquqi əsaslandırma Efiopiya və Rusiya Federasiyasındakı səfirliklər vasitəsilə Eritreya tərəfinə müvafiq nota vasitəsilə çatdırılıb. Eritreya

XİN-də, Eritreyanın Türkiyə və Moskvadakı səfirliklərində müvafiq görüşlər keçirilib.

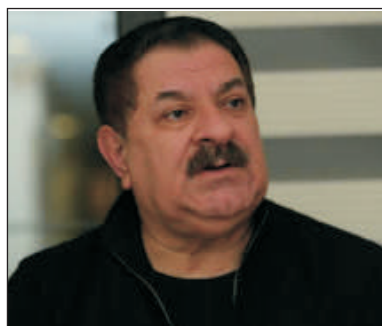
Ancaq hələlik Azərbaycan vətəndaşları sərbəst buraxılmayıb. Xarici işlər naziri Ceyhun Bayramov yanvarın 20-də bildirib ki, gəmilərlə bağlı danışıqlar davam edir. Onun sözlərinə görə, danışıqlarda müsbət irəliləyişlər müşahidə olunur.

Modern.az girov saxlanılan vətəndaşların son vəziyyətini öyrənmək üçün gəmilərin məxsus olduğu "Caspian Marine Services B.V." şirkətinin Azərbaycan Respublikasındakı filialı ilə əlaqə saxla-

yıb. Şirkət bildirilib ki, gəmilərin heyəti ilə bağlı hələlik yeni məlumat yoxdur, vəziyyət eyni olaraq qalır. Məlumatla görə, gəmidəki vətəndaşların azad edilməsi üçün hüquqi prosedura başlanılıb: "Bu məsələ ilə məşğul olunur, azad olunmalarına əlbəttə ki, ümidimiz var".

Açıqlamada deyilib ki, Azərbaycan vətəndaşları ailə üzvləri ilə gəmidəki telefon vasitəsilə əlaqə yaradırlar: "Bununla yanaşı, şirkət tərəfindən də onların ailələri ilə görüş keçirilib, onlara maddi-mənəvi dəstək verilir".

Ağadadaş Ağayevin məhkəməsi yekunlaşır

Yanvarın 23-də Binəqədi Rayon Məhkəməsində hakim Vüsal Tağıyevin sədrliyi ilə Xalq artisti Ağadadaş Ağayevin cinayət işi üzrə məhkəmə prosesi keçirilib.

"MedEra Hospital"ın xadiməsi Xuraman Abbasova ifadəsində bildirib ki, 06-45 radələrində işə gəlib: "Səhər işimi

görərkən Ağadadaş Ağayevin söyüş söydüyünü eşitdim. Ağadadaş söyüş söyləyərək yaxınlaşırdı. Onun balta atmasının canlı şahidi oldum. Balta Nəzakət Paşayevanın ayağına dəydi. Nəzakət xanım daha sonra baltanı yerəndən götürərək gizlətdi".

Şahidin ifadəsi Ağadadaş Ağayevi hiddətləndirib: "Siz deyirsiniz, balta birbaşa Nəzakət xanıma dəydi, amma yalan danışsınız. Əlimizdə videogörüntülər var. Oradan məlumdur ki, balta birbaşa Nəzakət xanıma dəyməyib. Yalan danışdığınıza görə məsuliyyət daşıyırsız".

Şahid "MedEra Hospital"ın xəzinədən Güldəstə Aşurlu bildirib ki, baltanın Nəzakət Paşayevanın ayağına dəydiyini görüb.

Təqsirləndirilən şəxsin vəkili deyib ki, istintaqa verdiyi ifadə arasında ziddiyyət var. Bununla da təqsirləndirilən Ağadadaş Ağayevin cinayət işi üzrə şahidlərin dindirilməsi prosesi başa çatıb.

Məhkəmə yanvarın 30-u davam etdiriləcək.

Qeyd edək ki, Ağadadaş Ağayevin barəsində Cinayət Məcəlləsinin 221.3-cü (silahdan və ya silah qismində istifadə olunan əşyalardan istifadə edilməklə törədilməsi zərər çəkmiş şəxse zor tətbiq olunması ilə, yaxud özgənə əmlakının məhv edilməsi və ya zədələnməsi ilə müşayiət olunan xuliqanlıq hərəkətləri törətmək) maddəsi ilə ittiham elan edilib.

Cinayət işi üzrə Nəzakət Paşayeva zərərçəkmiş qismində tanınıb.

Milli mətbuatın 150 illiyi ilə bağlı yubiley medalı

"Azərbaycan milli mətbuatının 150 illiyi (1875-2025)" yubiley medalı hazırlanacaq. Məlumatına görə, məsələ ilə bağlı qanun layihəsi Milli Məclisə daxil olub. Qeyd edək ki, bu il Azərbaycan milli mətbuatının yaranmasının 150 illiyidir.

1875-ci il iyulun 22-də dövrünün maarifçilik hərəkatının görkəmli nümayəndələrindən olan Həsən bəy Zərdəbinin "Əkinçi" qəzetinin nəşrə başlaması ilə Azərbaycan milli mətbuatının əsası qoyulub.

Flora Kərimova məhkəmədə uduzdu

Bakı İnzibati Məhkəməsində Xalq artisti Flora Kərimovanın Səhiyyə Nazirliyinə qarşı iddiasına baxılıb. Bakupost.az xəbər verir ki, məhkəmə iddianın təmin edilməməsi barədə qərardad çıxarıb.

Qeyd edək ki, F.Kərimova və onun vəkili Elcan Həsənov 2021-ci ildə plastik cərrah Sevinc Heydərovaya sertifikatıya şəhadətnaməsi verdiyi üçün məhkəmədə Səhiyyə Nazirliyinə qarşı iddia qaldırmışdılar. Onlar həmin sertifikatın ləğvini tələb edirdilər.

Qeyd edək ki, Xalq artisti Flora Kərimova 2021-ci ildə gözələrinin üstün estetik əməliyyat etdirib. Əməliyyatı plastik cərrah kimi tanınan həkim Sevinc Heydərova aparıb. Müğənni əməliyyatdan sonra fəsadlarla qarşılaşıb, eyni zamanda gözələrinin görmə qabiliyyəti tamamilə zəifləyib.

İşə gedən müəlliməni maşın vurub öldürdü

Bakıda avtomobil qadını vuraraq öldürüb. Hadisə Nizami rayonu R.Rüstəmov küçəsində qeydə alınıb. Belə ki, Şükür Məhərrəmov idarə etdiyi "Tofaş Doğan" markalı avtomobillə yolu keçən 1992-ci il təvəllüdlü Günay Əli qızı Pirizadəni vurub.

Piyada aldığı xəsarətlərdən hadisə yerində ölüb.

Qeyd edək ki, G.Pirizadə P.İsmayilov adına 278 sayılı orta məktəbin Azərbaycan dili və ədəbiyyat müəllimi olub. Hadisə müəllim işə gedərkən baş verib.

Məlum olduğu kimi, paytaxt məktəblərinin birinin rus sektorunda təhsil alan 5-ci sinif şagirdinin valideynləri Azərbaycan tarixi fənninin rus dilində deyil, Azərbaycan dilində tədris olunmasına etiraz edərək Elm və Təhsil Nazirliyini məhkəməyə veriblər.

Calibir.az-ın yaydığı məlumata görə, valideynlər rus bölməsində təhsil alan məktəblilərin Azərbaycan dilində kompleks şəkildə təqdim olunan materialı tam mənimsəyə bilmədiklərini əsas götürərək, Azərbaycan tarixinin rus dilində tədris olunmasını tələb edirlər. Onların fikrincə, 5-ci sinif üçün rus dilində hazırlanmış "Azərbaycan tarixi" dərsliyi uşaqlar üçün daha başa düşülən və öyrənilməsi asandır. Valideynlərin vəkilili məhkəmədə çıxış edərək bildirib ki, mövcud vəziyyət məktəblilərin və onların valideynlərinin konstitusiyə hüquqlarını pozur.

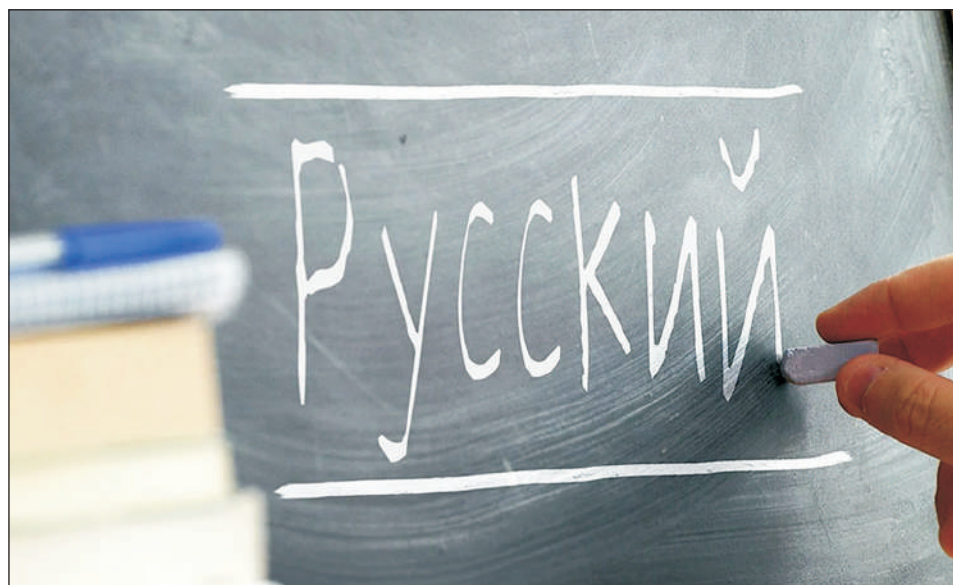
Məhkəmədə Elm və Təhsil Nazirliyinin nümayəndəsi çıxış edərək, Azərbaycan tarixi fənninin dövlət dili olan Azərbaycan dilində tədris olunmasının qanunvericilikdə müəyyən edilmiş normalara uyğun həyata keçirildiyini vurğulayıb. Nazirlik təmsilçisi əlavə edib ki, bu yanaşma ölkədə təhsil standartlarının bir hissəsidir və dövlət dilinin qorunması ilə əlaqədardır. Hər iki tərəfi dinləyən məhkəmə iddianı qəbul edərək məsələnin müzakirəsi üçün növbəti məhkəmə iclasını 14 fevral tarixində keçirəcəyini elan edib. Bu məsələ ölkə ictimaiyyətində geniş müzakirələrə səbəb olub. Əksəriyyət təhsil ekspertləri, valideynlər və ictimaiyyət nümayəndələri məsələ ilə bağlı fərqli fikirlər səsləndiriblər.

Bəzi təhsil ekspertlərinin fikrincə, Azərbaycan tarixi kimi mühüm bir fənnin dövlət dilində tədris olunması zəruridir, çünki bu, şagirdlərin yalnız tarixi bilikləri deyil, həm də dövlət dilini mənimsəmələri üçün vacibdir. Ekspertlər hesab edirlər ki, dövlət dilində tədris edilən fənlər yalnız dil biliklərini inkişaf etdirməklə qalmır, həm də milli kimliyin formalaşmasına töhfə verir.

Digər tərəfdən, bəzi valideynlər rus bölməsində təhsil alan şagirdlərin dil baryeri səbəbindən mövzuya tam hakim ola bilmədiyini və bunun onların təhsil keyfiyyətinə mənfi təsir etdiyini iddia edirlər. Onların fikrincə, Azərbaycan tarixi rus dilində tədris olunarsa,

Rus sektorları ilə bağlı nə baş verir?

Bəzi valideynlər bildirirlər ki, rus sektorunda tarix fənnindən başqa coğrafiya və ədəbiyyatın da Azərbaycan dilində tədris olunacağı gözlənilir - ekspertlərin şərh

şagirdlər öz vətənlərinin tarixini daha dərinlən və asanlıqla öyrənə bilərlər.

Sosial şəbəkələrdə də məsələ ilə bağlı geniş müzakirələr gedir. Bəziləri hesab edir ki, bu tələb dövlət dilinə qarşı hörmətsizlik kimi qəbul edilə bilər, digərləri isə valideynlərin hüquqlarının nəzərə alınmasının vacib olduğunu vurğulayıb.

Bu müzakirələrin qızışdığı bir vaxtda daha bir iddia ortaya atılıb. Bəzi valideynlər bildirirlər ki, yaxın gələcəkdə rus sektorunda tarix fənnindən başqa coğrafiya və ədəbiyyatın da Azərbaycan dilində tədris olunacağı barədə qərar verilə bilər.

Bəs bu iddia nə dərəcədə özünü doğrudur?

Məsələ ilə bağlı Elm və Təhsil Nazirliyinin mövqeyini öyrənməyə çalışsaq da, çoxsaylı zənglərimiz cavabsız qaldı.

Təhsil eksperti Kamran Əsədov mövzu ilə bağlı "Yeni Məşavət"ə açıqlamasında bildirib ki, rus bölməsində tarix fənninin Azərbaycan dilində tədrisinin ardınca coğrafiya və Azərbaycan ədəbiyyatı fənlərinin də dövlət dilində keçirilməsi növbəti yanlış addım olar: "Bu cür dəyişikliklərin tətbiqi cəmiyyətdə dil siyasəti, təhsil keyfiyyəti baxımından problemlər yarada bilər. Həm qanunvericilik, həm də dünya təcrübəsi kontekstində bu addım təh-

siləmə hüququnun pozulmasıdır. Azərbaycanda təhsil qanunvericiliyi dövlət dilinin qorunması və təbliği-ni nəzərdə tutur. "Təhsil haqqında" Qanunun 7-ci maddəsində qeyd edilir ki, dövlət dilində təhsil əsasdır, lakin ölkədə yaşayan digər millətlərin və xalqların dillərində də təhsil təmin edilə bilər. Bu maddə rus bölməsinin mövcudluğunu qanuni əsaslarla qoruyur, lakin dövlət dilində müəyyən fənlərin tədrisi məsələsi də qanun çərçivəsində mümkün ola bilər. Hazırda Azərbaycan tarixi fənni rus bölməsində Azərbaycan dilində tədris olunur, bu da dövlət dilinin gücləndirilməsi siyasətinin bir hissəsi kimi dəyərləndirilir".

Ekspertin fikrincə, bu təşəbbüsün tətbiqi müəyyən müsbət nəticələr və çətinliklər yarada bilər: "Bir tərəfdən, bu addım dövlət dilinin inkişafına və milli-mədəni dəyərlərin təbliğinə xidmət edir. Coğrafiya və ədəbiyyatın Azərbaycan dilində tədrisi şagirdlərin dövlət dilində daha yüksək səviyyədə savadlanmasına kömək edə bilər. Statistik göstəricilər göstərir ki, rus bölməsində təhsil alan bir çox şagird Azərbaycan dilində kifayət qədər sərbəst danışa bilmir. Bu isə onların dövlət idarəçiliyində, ictimai həyatda və əmək bazarında integrasiyasına mənfi təsir göstərir.

Azərbaycanın rus bölmələrində coğrafiya və Azərbaycan ədəbiyyatının Azərbaycan dilində tədrisi müasir dil siyasətinin və təhsil siyasətinin bir hissəsi kimi qiymətləndirilə bilər. Lakin bu, kompleks yanaşma tələb edir. İlk növbədə, şagirdlərin dil bacarıqlarını artırmaq üçün əlavə hazırlıq proqramları həyata keçirilməli və dərs materialları

Belə dəyişikliklər onların dil bacarıqlarını artırmaqla bu problemlərin həllinə töhfə verə bilər.

Digər tərəfdən, bu yanaşma valideynlər və şagirdlər arasında narahatlıq yarada bilər. Valideynlər çox vaxt övladlarının rus dilində tam təhsil almasını istəyir və əlavə dil baryerinin təhsildə çətinliklərə səbəb olacağını düşünür. Əgər şagirdlər Azərbaycan dilində kifayət qədər hazırlıqlı deyilsə, bu, onların həm dərs nəticələrinə, həm də fənlərə marağına mənfi təsir göstərə bilər. Dünya təcrübəsinə baxdıqda, belə bir dəyişiklik mütləq mərhələli şəkildə həyata keçirilməlidir. Məsələn, Qazaxıstanda rus bölmələrində müəyyən fənlərin qazax dilində tədrisi tətbiq olunur, lakin bu proses illərlə davam edən hazırlıq işlərindən sonra həyata keçirilir. Şagirdlərin və müəllimlərin adaptasiyası üçün xüsusi təlimlər təşkil edilir və yeni tədris materialları hazırlanır.

Azərbaycanın rus bölmələrində coğrafiya və Azərbaycan ədəbiyyatının Azərbaycan dilində tədrisi müasir dil siyasətinin və təhsil siyasətinin bir hissəsi kimi qiymətləndirilə bilər. Lakin bu, kompleks yanaşma tələb edir. İlk növbədə, şagirdlərin dil bacarıqlarını artırmaq üçün əlavə hazırlıq proqramları həyata keçirilməli və dərs materialları

müvafiq şəkildə hazırlanmalıdır. Eyni zamanda müəllimlər üçün dil tədrisi üzrə ixtisasartırma kursları təşkil olunmalıdır. Statistik göstəricilərə əsasən, rus bölməsində dərs deyən müəllim-

lərin 30%-ə qədər Azərbaycan dilində dərs keçmək üçün kifayət qədər hazırlıqlı deyil. Bu isə təhsilin keyfiyyətinə birbaşa təsir göstərə bilər. Bütün bu amillər nəzərə alındıqda, bu təşəbbüsün tətbiqi yalnız rəsmi qurumların qərarları ilə deyil, həm də cəmiyyətin və təhsil işçilərinin iştirakı ilə müzakirə olunmalı və mərhələli şəkildə həyata keçirilməlidir. Əks halda, bu siyasət gözlənilən nəticələri vermək əvəzinə, əlavə problemlər və narazılıqlar doğura bilər. Azərbaycanda təhsilin milli-mədəni dəyərlərə uyğun inkişafı ilə yanaşı, hər bir şagirdin hüquq və ehtiyaclarına uyğun şəraitin yaradılması vacibdir".

□ **Xalidə GƏRAY,**
"Yeni Məşavət"

"Ali təhsil haqqında" Qanun bu il də qəbul edilməyəcək?

Milli Məclisin Elm və təhsil komitəsinin yaz sessiyası üçün İş planı məlum olub. Məlumatla görə, işlər planında komitə üzvlərinin sessiya müddətində görəcəyi fəaliyyətlər qeyd olunub.

Ancaq planda çoxdan gözlənilən "Ali təhsil haqqında" Qanunla bağlı hər hansı fəaliyyət nəzərdə tutulmayıb. Qeyd edək ki, qanun layihəsi ilə bağlı ilk müzakirələr 2021-ci ildə başlayıb, ancaq hələlik qəbul edilməyib.

Komitənin dünən keçirilən iclasında deputat Ceyhun Məmmədov da qanun layihəsinə toxunub. Onun sözlərinə görə, təhsillə bağlı qarşıda yeni vəzifələr durur.

"Bütün sahələrdə olduğu kimi təhsil sahəsində də dünyada yeni tendensiyalar baş verir. Önemli məsələlərdən biri də "Ali təhsil haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun qəbuludur. Təhsil ictimaiyyəti qanunun qəbulunu səbirsizliklə gözləyir. Qanunda bir çox mühüm məsələlər var. Onlardan biri də doktorantura səviyyəsində mərhələlərin 1-ə endirilməsidir. İnənirəm ki, tezliklə qanun qəbul ediləcək və bu, təhsilimizin inkişafına öz töhfəsini verəcək. Sonda birgə dinləmənin keçirilməsini təklif edirəm. Düşünürəm fikir mübadiləsi üçün bu çox önəmli məsələdir".

İki universitet akkreditasiyadan keçdi

Azərbaycanda daha iki özəl ali təhsil müəssisəsi akkreditasiyadan keçib.

Bu barədə Təhsildə Keyfiyyət Təminatı Agentliyi (TKTA) məlumat yayıb.

Qərbi Kaspi Universiteti və Bakı Biznes Universitetinə institusional akkreditasiya şəhadətnamələri təqdim olunub.

Bununla bağlı keçirilən tədbirdə akkreditasiya şəhadətnamələrini TKTA-nın İdarə Heyətinin sədri Tural Əhmədov təqdim edib.

Qeyd edək ki, bundan əvvəl Azərbaycan Turizm və Menecment Universitetinə qeyd olunan şəhadətnamə verilib.

Sertifikasiyadan kəsilən müəllimlər komitə sədrinə müraciət ediblər

29 nəfər sertifikatı yox itirən üçün müraciət edib.

Bunu parlamentin Elm və təhsil komitəsinin sədri Anar İsgəndərov komitənin yanvarın 23-də keçirilən iclasında bildirib.

"Məktəb öz əvvəlki nüfuzunu necə bərpa etməlidir sualına cavab axtarıq. Cavab bundan ibarətdir ki, ilk növbədə müəllim yerində olmalıdır. 29 nəfər müəllim bizə sertifikatı yox itirən üçün müraciət edib, onlara haqsızlıq edilməsindən və işsizlikdən danışılar. Axı müəllim kimi 10-20 il fəaliyyət göstərəndən sonra imtahanda nəticə göstərməyiblərsə, onlara hansı iş çıxarmalıdır. Müəllimlik alınmırsa, başqa nə iş ola bilər?"

2017-ci ildə Xankəndi və Şuşaya səfər edərək oradakı separatçı erməni "lider"lərlə fəal görüşlər keçirmiş və hələ 2016-cı ildə Qarabağdakı qondarma rejimin "müstəqilliyi"ni tanımış konqresmen Tulsi Qabbard ABŞ-ın Milli Kəşfiyyat direktoru seçilib. Onun adı ən ermənipərəst Amerika siyasətçilərindən biri kimi Azərbaycan Xarici İşlər Nazirliyinin "qara siyahısı"ndadır.

Trampın daha bir "kadri" - ABŞ Hökumətinin Fəaliyyəti Təkmilləşdirmə Agentliyinə rəhbərlik edəcək hind əsilli biznesmen Vivek Ramasvami isə ermənipərəstliyi həyasızlıq səviyyəsinə çatan daha bir "nüs-xə"dir. O, ötən il ABŞ prezidenti seçkilərində iştirak edərkən dəfələrlə Azərbaycanı tənqid edərək, seçiləcəyi təqdirdə qondarma "dqr"-in "müstəqilliyini" tanıyacağını vəd etmişdi. Onun həyasızlığının pik nöqtəsi isə Azərbaycana açıq şər atması oldu. Belə ki, Ramasvami çıxışlarının birində açıq saxtakarlıq edərək, 44 günlük müharibə zamanı Ermənistan ordusunun Bərdədə tö-rətdiyi dağıntıların görüntü-

Ermənilər onu Şuşada gəzdirmişdi, Tramp kəşfiyyat şefi qoydu

Konqresmen olduğu dövrdə Qarabağdakı qondarma respublikanın "müstəqilliyi"ni tanımış Tulsi Qabbard ABŞ-ın Milli Kəşfiyyat direktoru postuna gətirilib

"artsax"-ı müstəqil subyekt kimi tanımış Qabbardın Milli Kəşfiyyatın direktoru təyin edilməsi sualları artırır: Tramp ermənipərəst komanda qurur?

Lakin Tigran Qriqoryan əmindir ki, fərdlər ABŞ-ın ümumi siyasətinə ciddi təsir göstərə bilməz. "Tramp kimi liderlər üçün bu kimi amillər rol oynaya bilər, lakin ümumilikdə ABŞ-ın müxtəlif regionlardakı siyasəti yeni məmurların şəxsi baxışları ilə müəyyən edilmir. Politoloq hesab edir ki, İrəvan bu fərstdən istifadə edərək ABŞ

Çingiz Qənizadə belə qiymətləndirdi. Hüquq müdafiəçisi Trampın ilk prezidentliyi dövründə Azərbaycanın işğal faktına son qoyduğunu, Ağ Evə ikinci rəhbərliyi dövründə isə qondarma rejimin rəhbərlərini mühakimə etdiyini açıqladı: "ABŞ hakimiyyətində ermənipərəst siyasətçilərin olması faktı o demək deyil ki, yeni administrasiya Azərbaycan əleyhinə olacaq. Açıq, belə gözləntim yoxdur. Sadəcə, ararir ürekbulandırın hansısa bəyanatlar da istisna deyil. Məhz Qabbarda gəldik-

dariyq. Cənab Prezident də dedi ki, yeni administrasiya dövründə əlaqələrin strateji tərəfdaşlıq səviyyəsinə qaldırmaq imkanları var. Azərbaycan Cənubi Qafqazda ABŞ üçün mühüm tərəfdaşdır. Biz Avropanın enerji təhlükəsizliyinin təmin olunması, beynəlxalq terrorizmlə mübarizədə mühüm rol oynamışıq, Əfqanıstan, İraq və Kosovoda sülhməramlıları xidmətini yerinə yetiriblər. Bütün bunları Birləşmiş Ştatlar dəyərləndirməlidir. Eyni zamanda Azərbaycanın həm Rusiya, həm İranla

"Zəngəzur dəhlizi ABŞ-a veriləcək" iddiası

"Ermənistan hakimiyyəti tezliklə bəyan edəcək ki, KTMT-dən, sonra isə Aİİ-dən çıxırlar". "Yeni Müsavat" xəbər verir ki, bunu erməni politoloq Yervand Bozoyan deyib. Onun sözlərinə görə, İrəvan hökuməti birbaşa Qərbin diktəsi ilə hərəkət edir və bu addımı da onların tapşırığı əsasında atacaq.

Bozoyan bu prosesin ardından Zəngəzur dəhlizi məsələsinin reallaşacağını vurğulayıb. "Bunun ardından Zəngəzur dəhlizi reallaşacaq və o, ABŞ-a veriləcək".

"Artsax"ın ləğvi sənədini Paşinyan redaktə edib

Bir neçə gündür Ermənistanda qondarma "dqr"-in ləğvi ilə bağlı imzalanmış fərman məsələsi müzakirə olunur. "Yeni Müsavat" xəbər verir ki, bu məsələni ilk olaraq Daşnak-sütyun Partiyasının sədri İşxan Saqatelyan gündəmə gətirib. O deyib ki, həmin fərmanı birbaşa baş nazir Nikol Paşinyan oxuyub və redaktə edib.

Lakin Ermənistanın baş nazirinin ofisi məlumatı təkzib edib. Oradan bildirilib ki, həmin sənəddən Paşinyanın xəbəri olmayıb. "Bir qrup adam ortaya düşərək düşməni axtarır. Lakin hamı bilir ki, məlum fərmanı Paşinyan deyil, bu gün qaçaraq İrəvana sığınmış Qarabağın keçmiş rəhbərliyi hazırlayıb və imzalayıb". Separatçıların nümayəndəsi, özünü "deputat" kimi sırayan Davit Qalstyan deyib ki, qondarma "dqr"-in buraxılmasına dair fərmanı Paşinyan özü redaktə edib.

"Qazı Bakıdan, buğdanı Ankaradan alağ" - erməni deputat

"Ermənistanda böhran yaranarsa, hansı addımlar atılacaq? Hökumət bu mövzuda danışmaq istəmir". "Yeni Müsavat" xəbər verir ki, bu barədə Ermənistan parlamentində yerli müxalifəti təmsil edən deputat Kristina Vardanyan danışdı. O deyib ki, Ermənistanın hazırkı hakimiyyəti Azərbaycan və Türkiyəyə güvənir: "İstisna etmirəm ki, böhran olanda deyəcəksiniz, yaxşı, qazı Azərbaycandan, buğdanı isə Türkiyədən alağ".

■ Xəbərləri hazırladı: EMİL

lərini "Azərbaycanın dinc erməni şəhərlərini dağıtmasının sübutu" kimi təqdim etmişdi.

"AzadlıqRadiosu"-nun erməni bürosuna ("Azatutyun") "Regional demokratiya və təhlükəsizlik" mərkəzinin prezidenti Tigran Qriqoryan Tramp administrasiyasının Cənubi Qafqazla bağlı gözlənilən siyasətini şərh edib. Politoloq bu bölgənin Amerikadakı yeni hökumət üçün daha az prioritet ola biləcəyini istisna etməyib. Bununla belə, bildirib ki, artıq ABŞ Dövlət Departamentinə bir sıra ermənipərəst təşəbbüsləri ilə tanınan Marko Rubio rəhbərlik edir. 2023-cü ildə Azərbaycanın "təcavüzündən və regionda etnik təmizləmə aparması"ndan sonra Ermənistan Müdafiə Aktına qoşulub. Sənəddə ABŞ-ın Azərbaycana hərbi yardımının dayandırılması tələb olunur. Üstəlik, qondarma

administrasiyası ilə əlaqə yaratmalı və müxtəlif, o cümlədən regional məsələlərlə bağlı mövqeyini çatdırmalıdır.

Erməni analitikin ölkəsi üçün baxışı özlərinə maraqlıdır, bizi düşündürən isə Rubio, Qabbard kimi ermənipərəstlərdən ibarət kabinetin Azərbaycana münasibətinin necə olacağıdır. Trampın komandasında ermənipərəstlərin vəzifə tutması Azərbaycanı nə qədər narahat etməlidir? Çünki Azərbaycan rəhbərliyi yeni iqtidardan pragmatik, səmimi münasibət gözləntisindədir.

"İndi vəziyyət kökündən dəyişib. Şuşada və Xankəndidə amerikalını gəzdirenlər hazırda Bakıda mühakimə olunurlar. İnanmıram ki, onlar haqda Tramp komandası fikir bildirmək istəsin", - "Yeni Müsavat"a danışan **Demokratiya və İnsan Hüquqları Komitəsinin sədri**

də, kəşfiyyat şefinin işi xüsusidir, siyasətə qarışmırlar. Onun vaxtilə Şuşanı gəzməsinə baxmayaraq, indi ermənilər mövzusunda danışacağını proqnozlaşdırmıram. Bu, ABŞ kimi nəhəng dövlətin kəşfiyyat rəhbəri üçün kiçik məsələ olardı".

Ç.Qənizadə qeyd etdi ki, üstəlik, Prezident İlham Əliyev Davosda amerikalı nümayəndə ilə görüşdə açıq danışdı: "Qeyd etdi ki, Bayden-Blinken administrasiyası nankorluq edib, Bakı-Vaşinqton münasibətləri böhrana sürüklənib. Yeni Azərbaycan dövləti Tramp iqtidarından normal mövqe, tərəfdaşlıq gözləməkdədir. Bu mənada, Tramp komandasında Rubio, Qabbard kimi kadrların yer almasına rəğmən Azərbaycan okeanın o tayından özünə qarşı dürüstlük gözləyir. Biz ABŞ-la hər zaman əlaqələrin yüksək olmasının tərəf-

şərhədi olan yeganə dövlət olduğumuzu da Vaşinqtonda təhlil etməlidirlər".

Siyasi təhlilçi Məhəmməd Əsədullazadə hesab edir ki, Cənubi Qafqazda gədən geosiyasi proseslər ABŞ-ın maraqlarına cavab verirdi, amma ermənipərəst mövqe sərgilənirdi: "Dövlət Departamentində başda Blinken olmaqla təmsil olunan bir çox diplomatlar tamamilə Azərbaycana qarşı qərəzli və destruktiv mövqedən çıxış edirdilər. Görünən odur ki, artıq onların sonu çatıb. Tramp onları istefaya göndərib. Bu da göstərir ki, Tramp ABŞ-ın dövlət maraqlarına zərbə vuran diplomatlarla işləməyəcək. Hesab edirəm ki, Birləşmiş Ştatlarla Azərbaycan arasında münasibətlərdə normallaşma olacaq. Dövlət Departamenti və yeni dövlət katibi Azərbaycanla münasibətləri normal müstəviyə gətirib çıxaracaq. Məhz rəsmi Bakı bunu

gözləyir. Rəsmi Bakı Azərbaycanla Vaşinqton arasında münasibətlərin normal müstəvidə davam etdirilməsində maraqlıdır. İndiki administrasiya bir çox ölkələrin daxili işinə qarışmamağı rəhbər tutacaq".

Ekspertə görə, ABŞ-ın Azərbaycanla münasibətlərində yeni bir mərhələ başlaya bilər: "Artıq hansısa vasitələrdən Azərbaycana qarşı təzyiq rıçağı kimi istifadə etmək geridə qaldı. Tramp və onun komandası pragmatik mövqedən çıxış edəcək. Respublikaçıların ümumi siyasi vizyonu Azərbaycanla münasibətlərə daim isti yanaşır. Fikrimcə, bu dəfə də belə olacaq. Ona görə də Qabbardın əvvəlki mövqeyinin Tramp kabinetinin kursuna təsir göstərəcəyini gözləmirəm".

Siyasi şərhçi Ramiyə Məmmədova Tramp dövründə Bayden hakimiyyəti qədər ermənipərəst siyasət

olacağını proqnozlaşdırır. Onun qənaətinə görə, bu kadrların təyinatı erməniləri sevdirsə də, Bakıya qarşı açıq qərəz nümayiş etdirilməyəcək: "Onu da nəzərə almaq lazımdır ki, Ərdəğan Trampı özünə dost sayır. Azərbaycan və Türkiyənin ABŞ-ın yeni hökumətindən xoş gözləntiləri var. Təbii ki, Tramp imzalanmış xartiyadan irəli gələrək Ermənistana da dəstəyi artıracaq. Burada Türkiyənin də köməyinə ehtiyac duyacaq ki, İrəvan mümkün qədər Moskvadan qop-sun. Bu mənada, şəxslərə baxmalı deyilik. Ancaq Rubionun anti-türk olması müəyyən təərəddüdlər yaradır. Hər halda, bizə gözləmək qalır. Tramp çıxışlarında bölgəyə dair hələ ki heç nə deməyib. Onun əsas diqqəti ticarət savışları olacaq".

■ **Emil SALAMOĞLU,**
"Yeni Müsavat"

İranda səfərdə olan Azərbaycan baş nazirinin müavini Şahin Mustafayev İran prezidenti Məsud Pezeşkianla görüşüb. Görüşdə Azərbaycan-İran əlaqələrinin mövcud vəziyyəti və gələcək inkişaf perspektivləri müzakirə olunub, o cümlədən iqtisadiyyat, nəqliyyat, energetika, ticarət, investisiya və humanitar sahələrdə əməkdaşlığın daha da genişləndirilməsi və həyata keçirilən birgə layihələrin önəmi vurğulanıb.

Görüşdə həmçinin regional və qarşılıqlı maraq doğuran digər məsələlər ətrafında fikir mübadiləsi aparılıb. İRNA bildirir ki, görüşdə İran və Azərbaycan arasında ticarət, enerji və nəqliyyat sahələrində əldə olunan razılaşmalara və həyata keçirilən birgə layihələrə toxunulub. "Bu əməkdaşlığın davam etdirilməsi və səviyyəsinin gücləndirilməsi İran və Azərbaycanı bir-biri üçün strateji tərəfdaşa çevirəcək", - məlumatda qeyd edilir. **Prezident Məsud Pezeşkian** iki ölkə arasındakı münasibətləri qardaşlıq, dostluq, dini və qohumluq əlaqələrinə əsaslanan münasibətlər kimi qiymətləndirərək deyib: "İran və Azərbaycan ölkələri və xalqları arasında sıx əlaqələr coğrafi sərhədləri aşır və bu əlaqələr həmişə davam edib və edəcəkdir".

İran prezidenti əlavə edib: "İran qonşu və müsəlman ölkələrlə münasibət və

ləbindən sonraya təsadüf edir. Dövlət başçısı yerli tələviziyalara müsahibəsində İran-Azərbaycan münasibətlərindən danışarkən ilk növbədə İkinci Qarabağ müharibəsi zamanı gərginliyi qeyd edib. "Daha sonra səfirliyimizə qarşı terror aktı törədildi və bu, təşkil olunmuş terror aktı idi. Bunu deməyə əsas verən bir çox amillər var idi. Birincisi, təxminən 40 dəqiqə ərzində bir dənə də polis maşını oraya yaxınlaşmamışdı. Halbuki bu, paytaxtın mərkəzində idi. Terroru törədən şəxs sonra dəhşətli, ertəsi gün psixi xəstə elan edildi. Halbuki istənilən tibbi ekspertiza bir neçə gün davam edir. Həmin bu şəxs elə terroru törətdiyi gün mətbuata çıxıb və müsahibə verib. O hadisədən iki il keçir. Bu günə qədər o insan ona verilən hökmə məruz qalmayıb. Bütün bunlar göstərir ki, bu, təşkil olunmuşdur", -

Şahin Mustafayevin Tehran səfərinin pərdəarxası

Bu təmaslardan göründü ki, sanksiyalar altında boğulan cənub qonşumuzun ölkəmizə ehtiyacı artmaqdadır; İran-Azərbaycan münasibətlərində ziddiyyətlər olduğu qədər perspektivlər də var - politoloq detalları açıqladı

edirik ki, o əyalət mollası cəzalandırılmalıdır. Ən azı vəzifəsindən qovulmalıdır və Azərbaycandan üzr istəməlidir". İranın yüksək səviyyəli rəsmiləri Prezidentin səsləndirdiyi son bəyanata reaksiya verməyib. Lakin Azərbaycan Xarici İşlər Nazirliyinin insidentlə bağlı etirazına cavabda İran xarici işlər nazirinin köməkçisi və qurumun Avrasiya üzrə baş

fayevin İran səfəri göstərir ki, Bakı ilə Tehran arasında hökumətlər səviyyəsində münasibətlərdə mülayimləşmə var. Bunu bir də dini rejimin nümayiş etdirməsi labüddür...

Politoloq Zaur Məmmədov hesab edir ki, bu səfər daha çox iqtisadi yükü özündə daşıyır: "Şahin Mustafayevin İran görüşlərində daha çox logistika məsələləri

Mirzoyan: "Biz İranla çox yaxın..."

ABŞ-la iqtisadi, təhlükəsizlik və müdafiədən tutmuş demokratik təsisatlarımıza dəstəyə qədər, bir çox sahədə əməkdaşlıq mövcuddur. Ermənistan xarici işlər naziri Ararat Mirzoyan ABŞ və Ermənistan arasında imzalanan strateji tərəfdaşlıq xartiyası haqda parlamentdə danışarkən deyib. O bildirib ki, bu, yaxşı perspektivlər açan çox uğurlu, çoxşaxəli sənəddir:

"Amma mən başqa bir şey üzərində dayanmaq istəyirəm. Çox maraqlı manipulyasiya prosesləri var idi. Bəziləri dedi: hamı xilas oldu... Şimalda, cənubda, şərqdə və qərbdə xilaskarlar axtarmağa ehtiyac yoxdur. Əgər özümüzü xilas etmək imkanımız varsa, o zaman bunu özümüz etməliyik ki, xilas olaq, inkişaf edək, güclənək. Biz xilaskar axtarmıq və bu sənədlə heç bir xilaskar tapmadıq. Başqa bir qrup deyir ki, bu, hərbi ittifaqdır. Yəqin ki, daha sonra deyəcəklər ki, görürsən, strateji müttəfiqlik işləmədi. Amma ən parlaq qrup da var, dedi ki, yaxşı və ya pis, Tehran və Moskva buna görə bizi cəzalandıracaq. Mən Moskvada səfərdə idim, müavinim isə iki gün öncə Tehrandan qayıdıb. Biz çox yaxın, deyə bilərik ki, Moskva və Tehrandakı həmkarlarımızla gündəlik, həftəlik təmasdayıq, bir çox məsələləri koordinasiya edirik və qarşılıqlı anlaşma və tərəfdaşlıq şəraitində işləyirik".

Bir daha xartiyaya qayıdan Mirzoyan qeyd edib ki, bu, mühüm sənəddir: "Onu hərbi ittifaq adlandırmaq olmaz, bu, ümumiyyətlə, müqavilə deyil, xartiyadır".

qarşılıqlı əlaqələri inkişaf etdirməyi öz gündəmində əsas siyasət kimi qəbul edir. Bu arada Azərbaycanla əlaqələr bizim üçün xüsusi əhəmiyyət kəsb edir və biz iki ölkə arasında bütün sahələrdə əlaqələri genişləndirməyə çalışırıq", İRNA agentliyi qeyd edib. Şahin Mustafayev İran Ali Milli Təhlükəsizlik Şurasının katibi Əli Əkbər Əhmədianla da görüşüb. Görüşdə iki tərəfli münasibətlərin bütün aspektlərinin inkişafı və Cənubi Qafqaz regionunda baş verən son hadisələr müzakirə edilib. Ş. Mustafayev İrana iki ölkə arasında iqtisadi, ticarət və humanitar sahələrdə əməkdaşlıq üzrə birgə komissiyasının iclasında iştirak etmək üçün gedib.

Bu səfər Prezident İlham Əliyevin yanvarın 7-də yerli televiziyalara müsahibəsində İran rəsmilərinin Azərbaycandan üzr istəməsi tə-

dövlət başçısı qeyd edib. İ. Əliyev Azərbaycanla İran arasında münasibətlərə və İranın yeni rəhbərliyinin bundan sonrakı siyasətinə toxunarkən deyib: "Bu barədə danışmaq bir qədər tezdir. Çünki hazırkı İran rəhbərliyi ilə bizim elə ciddi təmaslarımız olmayıb. Hökumət üzvləri arasında müəyyən təmaslar olub. Onlar daha çox iqtisadi və nəqliyyat məsələlərinə aid idi".

Azərbaycan Prezidenti son günlərdə İranın ali dini liderinin Azərbaycanla sərhəd Ərdəbil şəhərindəki nümayəndəsinin Azərbaycanın, Türkiyənin, həmçinin Azərbaycan Prezidentinin əleyhinə səsləndirdiyi fikirləri qəbul edilməz hesab edib: "Ərdəbil şəhərinin mollası dəfələrlə Azərbaycana, Azərbaycan xalqına qarşı təhqiramiz ifadələr işlədib, o cümlədən mənə qarşı. Biz hesab

direktoru Müctəbə Dəmirçilü deyib: "Azərbaycan Respublikası Xarici İşlər Nazirliyinin etirazı ölkəmizin şimal-qərb sərhətlərindən birində keçirilən mərasimdə bir şəxsin düşünlü-məmiş və yersiz açıqlamaları ilə bağlı olub. Təbii ki, qeyd etmək lazımdır ki, bu cür açıqlamaların İran İslam Respublikası hökumətinin rəsmi mövqeləri ilə heç bir əlaqəsi yoxdur".

Ekspertlərə görə, bu səfərdə Zəngəzur dəhlizi ilə bağlı da müzakirələr olub. Həmçinin İranla təmasların bəzi nəticələri var: həbsdə saxlanan Fərid Səfərlinin Azərbaycana qaytarılması, səfirliyimizi terror edən Yasin Hüseynzadə barədə edam hökmü qərarının icraya yönəldilməsi. Terrorçunun qətlə yetirdiyi mühafizə rəisi Orxan Əsgərovun atası Rizvan Əsgərov da edamın tezliklə icra olunmasını tələb edib. Yeni həm bu qərarlar, həm Musta-

müzakirə olunub və burada bəzi nəticələr də var. Nəticələr ondan ibarətdir ki, Azərbaycan Rusiya ilə İran arasında enerji, logistika, tranzit məsələlərində rol oynaya bilər. Habelə, Azərbaycanla İran arasında bu şəbəkənin genişləndirilməsinə şahid olmaq mümkündür. Bu, Türkiyənin də maraqlarına cavab verir və iqtisadiyyatın şaxələndirilməsi deməkdir. Xüsusən də Trampın dönəmində enerji məhsullarının daşınmasının azalması fonunda həm Azərbaycan, həm İran iqtisadiyyatının şaxələndirilməsi haqda fikirləşməlidir. Bu da müxtəlif layihələrin icrasını tezləşdirməyi zəruri edir. Ona görə də Tehrandakı bu haqda düşüncəyə malikdir".

Z. Məmmədov bu səfərdə digər istiqamətin siyasi mahiyyət kəsb etdiyini zənn edir: "Bu sahədə isə münasibətlərdə problemlər

az deyildi. İran Azərbaycana kiçik qonşusu kimi baxırdı. Amma Bakı nəinki Tehran, eləcə də Moskva, Ankara ilə münasibətlərdə bərabərhuquqlu tərəf olduğunu sübut etdi. Qardaşlıqlarda və dostluqlarda böyük kiçik olmur. Ancaq İran Azərbaycanın daxili işlərinə qarışırdı, dini zümrələrini genişləndirirdi. Tehran bu şəbəkənin genişlənməsinə hesab edirdi. Sadəcə, yanırlırdılar və bilməyirdilər ki, həmin siyasi və dini qruplar Azərbaycanda nəzarət altındaydı, zamanı gələndə də cəzalarını çəkəcəklər. Hərçənd Azərbaycan qarşılığında səbir nümayiş etdirdi. Ümid edirik ki, Pezeşkian İran daxilindəki qüvvələrə qalib gələrək münasibətləri yeni mərhələyə çıxaracaq".

□ **Emil SALAMOĞLU,**
"Yeni Müsavat"

Seçkilərə hazırlıq yekunlaşır

Qarşıdan gələn bələdiyyə seçkiləri ilə əlaqədar Mərkəzi Seçki Komissiyasının (MSK) sədri Məzahir Pənahov, Rəqəmsal İnkişaf və Nəqliyyat naziri Rəşad Nəbiyev və Xüsusi Rabitə və İnformasiya Təhlükəsizliyi Dövlət Xidmətinin rəisi İlqar Musayev yanvarın 23-də komissiyanın inzibati binasında yerləşən veb-kameralara texniki nəzarət mərkəzinə baxış keçirib, veb-kameraların quraşdırılması istiqamətində reallaşdırılan son hazırlıq işləri ilə tanış olublar.

MSK sədri deyib ki, qarşıdan gələn bələdiyyə seçkilərində 118 seçki dairəsi üzrə 1000 seçki məntəqəsində veb-kamera quraşdırılmasına qərar verilib və həmin məntəqələrin siyahısı rəsmi dərc olunub. Seçki günü internet istifadəçiləri istər ölkə daxilindən, istərsə də xaricdən Mərkəzi Seçki Komissiyasının rəsmi internet sahifəsinə daxil olaraq, heç bir qeydiyyat tələb olunmadan, müasir standartlara cavab verən və ən yüksək görüntü effektivinə malik bu veb-kameralar vasitəsilə seçki məntəqəsindəki bütün prosesləri - səsvermə, səslerin sayılması və nəticələrin müəyyənəşdirilməsini canlı və fasiləsiz müşahidə edə bilərlər.

M.Pənahov bildirib ki, 26 siyasi partiyadan 23-ü seçkilərdə iştirak edir. "70 minə yaxın müşahidəçi qeydə alınıb. Onların yarısi siyasi partiyaların müşahidəçiləridir", - M.Pənahov qeyd edib.

Xatırladaq ki, yanvarın 29-da Azərbaycanda bələdiyyə seçkiləri keçiriləcək.

"İmişlidə baş verən hadisələrlə bağlı dərs çıxarmalıyıq".

Modern.az xəbər verir ki, bunu **İmişlinin deputatı Razi Nurullayev** Milli Məclisin İnsan hüquqları komitəsinin ic-

lasında deyib. O qeyd edib ki, cəmiyyətdəki bəzi qüvvələr, ekstremistlər qılgıncı axtarırsındadır.

"İnsan hüquqları komitəsi olaraq haqqı tapdananlar

"Deməli, qılgıncım ola bilər" - İmişlinin deputatı

Razi Nurullayev: "Hamı elə bilir ki, dəyişiklik olsa, ciblərində 100 minlərlə gəzəcəklər"

sonda bizim üzərimizə gələcəklər. Bizim komitə hüquq-mühafizə orqanları ilə çox yaxşı işləyir. Bundan dərs çıxarmalıyıq. Deməli, qılgıncım ola bilər. Bir neçə yerdə də qılgıncım olsa, Azərbaycanı necə təsəvvür etmək olar? Hamı elə bilir ki, dəyişiklik olsa, ciblərində 100 minlərlə gəzəcəklər", - deputat bildirib.

Qeyd edək ki, yanvarın 18-də saat 12:30 radələrində İmişli şəhəri, Abbasqulu Şad-

linski küçəsində Dövlət Yol Polisi avtomobilinin iştirakı ilə ölümlə nəticələnən yol-nəqliyyat hadisəsi baş verib. Xidmətə gedən DYP avtomobilinin qarşısına digər nəqliyyat vasitəsinin çıxması nəticəsində xidməti avtomobil yol kənarında olan uşaqlara dəyib.

Hadisə nəticəsində 2 məktəbli ölüb, bir məktəbli və YPX avtomobilinin sürücüsü xəsarət alıb.

İlkin istintaq tədbirləri ilə

İmişli rayon sakini, 2008-ci il təvəllüdlü Bəylər Bayramının qohumuna məxsus olan "Mercedes Benz 190" markalı, 30-BH-904 dövlət qeydiyyat nişanlı avtomobili talama məqsədi olmadan qanunsuz ələ keçirməklə qaçıraraq, nəqliyyat vasitələrini idarə etmək hüququ olmadan idarə edib yol hərəkəti qaydalarını pozaraq ehtiyatsızlıqdan iki şəxsin ölümünə, bir şəxsin isə sağlamlığına ağır zərər vurulmasına səbəb olmasına və idarə etdiyi avtomobili qəzanın baş verdiyi yerdə saxlayaraq yol-nəqliyyat hadisəsi yerindən qaçmasına əsaslı şübhələr müəyyən edilib.

Bəylər Bayramlı Cinayət Məcəlləsinin 185.1 (talama məqsədi olmadan qanunsuz olaraq avtomobil ələ keçirmə), 263-1.4 (yol hərəkəti və ya nəqliyyat vasitələrinin istismarı qaydalarını nəqliyyat vasitələrini idarə etmək hüququ olmayan şəxs tərəfindən pozma ehtiyatsızlıqdan iki

şəxsin ölümünə səbəb olduqda) və 264-cü (yol nəqliyyat hadisəsi yerindən qaçma) maddələri ilə təqsirləndirilən şəxs qismində olunub, müstəntiqin vəsatəti və ibtidai araşdırmaya prosessual rəhbərliyi həyata keçirən prokurorun təqdimatı əsasında İmişli Rayon Məhkəməsinin qərarı ilə barəsində həbs-qətimkan tədbiri seçilib.

Hadisə baş verəndən sonra qəzaya düşən YPX avtomobilinə əlavə zərər vurmaqla hadisə yerində hüquq pozuntusu törətməyə cəhd göstərən şəxslər müəyyən olunaraq saxlanılıblar. Faktı görə cinayət işi başlanılıb, araşdırmalar davam etdirilir.

DİN-in mətbuat xidmətinin məlumatında bildirilib ki, başlanmış cinayət işi ilə əlaqədar istintaq olunan şəxslər vəkilə təmin olunub, istintaqın obyektiv aparılması üçün qanuna müvafiq tədbirlər görülür.

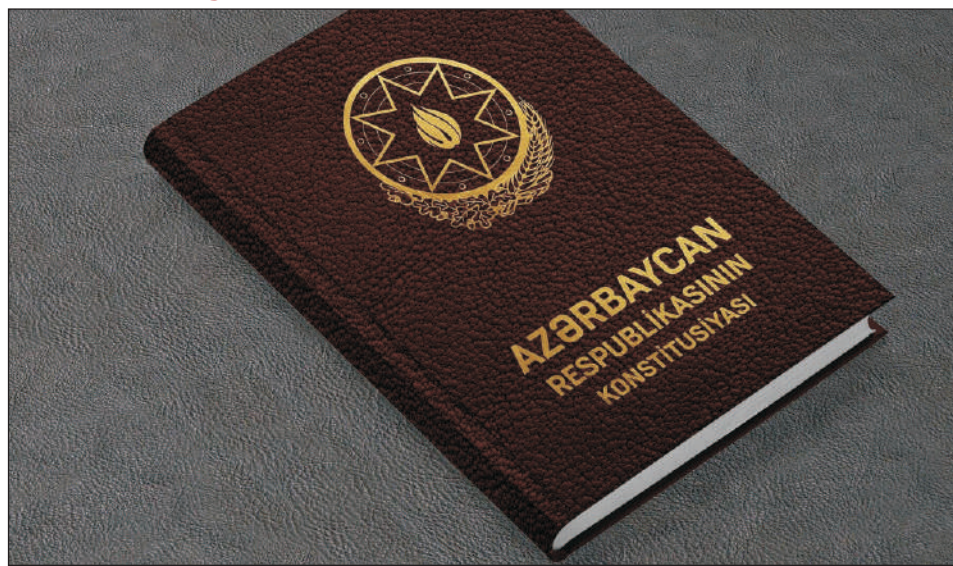
Referendum keçiriləcəyi xəbəri təsdiqlənir

Milli Məclisin İnsan hüquqları komitəsinin sədri Zahid Orucun anonsu; konstitusiyada dəyişməsi gözlənilən məsələlər hansılardır?

"Konstitusiya və Suverenlik İli" çərçivəsində müxtəlif yerli və beynəlxalq təşkilatlarla ardıcıl görüşlər keçiriləcək və müzakirələr təşkil ediləcək. Bunu Milli Məclisin İnsan hüquqları komitəsinin yanvarın 23-də keçirilən iclasında komitə sədri Zahid Oruc deyib.

O bildirib ki, "Konstitusiya və Suverenlik İli" çərçivəsində qarşıda bir çox çağırışlar, baxışlar var: "Bu çağırışlar arasında yeni referendumun keçirilməsi də var. Konstitusiyaya dövlət quruculuğunun Baş Planıdır, bu anlamda Zəfər Konstitusiyasının qəbul olunması da mümkündür. Yeni konstitusion quruluşlar məsələsi parlamentdə tez-tez qaldırılır. İcra hakimiyyətləri sistemi ilə paralel xüsusi nümayəndəlik institutu formalaşdırıb. Bu, artıq tək azad edilmiş ərazilərdə deyil, həm də Naxçıvanda tətbiq olunur".

Xatırladaq ki, "Konstitusiya və Suverenlik İli"-nin böyük sürprizinin referendum keçirilməklə Zəfər Konstitusiyası qəbul ediləcəyi barədə 2024-cü ilin 29 dekabrında Musavat.com saytında məlumat verilib. Milli Məclisin İnsan hüquqları komitəsinin 23 yanvarda keçirilən iclasında komitə sədri Zahid Orucun açıqlaması üç həftə öncə yazdıqlarımızın təsdiqi sayıla bilər.

lər. 1995-ci ildə qəbul edilən Azərbaycan Konstitusiyasına görə, Milli Məclisdə 125 deputat təmsil olunur. Bəzi ekspertlər və siyasətçilər bildirir ki, 1995-ci ildən bu yana ölkə əhalisi 2 milyon nəfərdən çox artıb, ancaq əhalinin parlamentdə təmsilçilik nisbəti dəyişməyib. Əgər 1995-ci ildə parlamentin 1 deputatı 61 min nəfəri təmsil edirdisə, bu gün 1 deputat 81 min nəfəri təmsil edir. Buna görə zaman-zaman bəzi siyasətçilər parlamentin deputatlarının sayının artırılmasını təklif ediblər.

Azərbaycan Konstitusi-

yasında dəyişməsi gözlənilən məsələlərdən biri də qarışıq seçki sistemində keçiddir. Parlament seçkilərində qarışıq seçki sistemi 2002-ci ilə qədər mövcud olub. 1995 və 2000-ci illərdə keçirilən seçkilərdə parlamentin 20%-i (25 deputat) proporsional, 80%-i isə majoritar qaydada seçilib.

Məlumat üçün bildirək ki, proporsional seçki sisteminə keçid birbaşa namizədlərə deyil, partiyalara səs verir. Partiyalar qazandıqları səsə görə parlamentdə mandat qazanır. Majoritar seçki sisteminə isə seçicilər birbaşa namizə-

də səs verir və ən çox səs toplayan namizəd deputat seçilir.

Azad edilən ərazilərdə Prezidentin xüsusi nümayəndəlik institutunun yaradılmasından sonra Azərbaycanı icra hakimiyyətlərinin ləğv edilməsi məsələsi gündəmə gəlib. Xüsusi nümayəndə prezidentin müəyyən etdiyi ərazi hüddullarında prezident təmsil edən vəzifəli şəxsdir və prezidentin müəyyən etdiyi ərazi hüddullarında onun müəyyən etdiyi səlahiyyətləri həyata keçirir. Məlumatı görə, yeni yaradılan qurumun tətbiqi uğurlu nəticə verərsə, ölkənin digər

ərazilərində də Prezidentin xüsusi nümayəndəliyi yaradıla bilər.

Nəhayət, Nazirlər Kabinetinin ləğvi. İndiki konstitusiyada Nazirlər Kabinetinin özünəməxsus heç bir səlahiyyəti yoxdur. Bu isə o deməkdir ki, Nazirlər Kabinetinin konstitusion statusu çox zəifdir və ləğv oluna bilər.

Demokratiya və İnsan Hüquqları Komitəsinin sədri, hüquq üzrə fəlsəfə doktoru Çingiz Qənizadə "Yeni Müsavat"a bildirib ki, 2025-ci ilin "Konstitusiyaya və Suverenlik İli" elan olunmasının bir neçə səbəbi var:

"Birincisi, müstəqil Azərbaycanın Konstitusiyasının 30 illiyidir. Bu konstitusiyaya MDB məkanında olan konstitusiyalardan ən demokratik konstitusiyalardan biridir. Üstündən 30 il keçib və bu gün yeni realiaqlar yaranıb, böyük inkişaf yolu qət edilib, bu müddətdə bir çox qanunlarımızda dəyişikliklər həyata keçirilib, bir çox vacib yeni qanunlar, yeni sənədlər qəbul edilib, ən son olaraq 2024-cü ilin dekabrında Milli Məclis "Hərbi vəzifə və hərbi xidmət haqqında" Qanunda ciddi dəyişikliklər etdi. Qanunlarımızda sonuncu referendumdan indiyə qədər edilmiş bir sıra dəyişikliklər, yeni qanunların qəbulu da konstitusiyada dəyişikliklərin həyata keçirilməsi olduğunu gündəmə gətirir. Eləcə də idarəetmədə, bələdiyyələrlə bağlı, seçki siste-

mi ilə əlaqədar konstitusiyada dəyişikliklər edilməsi istisna deyil. Torpaqlarımız işğaldan azad edildikdən sonra bir sıra rayonlarımızın idarəetməsində yeniliklər tətbiq edilib, həmçinin Naxçıvan Muxtar Respublikasında. Bu yeniliklər konstitusiyada təsbit olunmalıdır. Ölkəmizin bütün ərazisində suverenliyimizin bərpa olunması da yeni realiaqlar meydana gətirib. Bu realiaqlar da ana qanunumuza əlavələr və dəyişikliklər edilməsi zərurətini meydana gətirir".

Ekspert həmçinin qeyd edib ki, əhalimizin sayı 30 ildə 3 milyon nəfərə qədər artaraq 10 milyonu keçib. Bu amil də konstitusiyada müəyyən dəyişiklikləri zərurətə çevirir: "1995-ci ildə qəbul edilən konstitusiyanın səhv etmirəmsə, 82-ci maddəsində qeyd olunur ki, Milli Məclis üzvlərinin sayı 125 nəfərdən ibarətdir. Əhalinin sayı 7 milyon olanda Milli Məclisin 125 deputatının olmasının məqsəduyğunluğu ana qanuna daxil edilib. Bu gün əhalimizin sayı 10 milyondan çoxdur. Ona görə də artıq 1 deputata düşən seçicinin sayı artıq 50 mindən yuxarıdır. Ona görə də hesab edirəm ki, konstitusiyada Milli Məclis üzvlərinin sayının artırılması məsələsi də gündəmə gələ bilər. Bütün qeyd etdiyimiz və digər dəyişikliklərin edilməsi isə yalnız referendumun keçirilməsi ilə mümkündür".

□ **Elibar SEYİDAĞA, "Yeni Müsavat"**

Prezident İlham Əliyevin yanvarın 21-də Davosda qarşı tərəfin müraciəti əsasında İsrail Dövlətinin Prezidenti İsxak Hersoqla görüşdüyü barədə xəbər vermişdik. Görüşdə Azərbaycanla İsrail arasında ikitərəfli münasibətlərin uğurla inkişaf etdiyi qeyd olunub. Söhbət zamanı iqtisadi-ticari sahədə əməkdaşlığın yaxşı səviyyədə olduğu bildirilib, hökumətlərarası birgə komissiya-nın işi yüksək qiymətləndirilib.

İsrail müstəqilliyimizi tanıdığı 1991-ci il dekabrın 25-dən sonra Azərbaycanla bu dövlət arasında münasibətlər həmişə müsbət istiqamətdə inkişaf edib. Amma son bir neçə ildə münasibətlərdə xüsusi dinamika müşahidə olunur: əməkdaşlığın gücləndirilməsi, qarşılıqlı səfərlərin çoxalması, ticarət dövryyəsinin və investisiyaların artması, qarşılıqlı fəaliyyət üçün yeni sənaye sahələrinin müəyyənləşdirilməsi və s.

Azərbaycanın İsraildə səfirliyinin açılması ikitərəfli münasibətlərdə yeni mərhələnin başlanğıcı oldu.

Azərbaycan həm ikinci Qarabağ müharibəsi zamanı, həm də sonrakı mərhələdə - işğaldan azad edilmiş ərazilərin bərpası dövründə İsrailin dəstəyini hiss edib.

Həm İsrail Prezidentinin, həm də Azərbaycan Prezidentinin yeni sahələrdə əməkdaşlığı genişləndirmək siyasətində də nümayiş etdirdiyi çoxvektorlu yanaşma iki ölkə arasında münasibətlərdə mövcud olan tükənməz potensialdan xəbər verir. Belə sahələrdən biri də bərpa olunan enerji mənbələrindən istifadədir. Azərbaycan işğaldan azad edilmiş ərazilərdə bərpa olunan enerjiden fəal istifadə etməyə başlayıb, İsrail isə bu sahədə öz təcrübəsini bölüşməyə hazır olduğu nu bəyan edib.

Bu arada isə amerikalı ekspert İrina Zukerman Minval.az-a bildirib ki, İran və Rusiyadan gələn təhdidlərə görə

İsrail Azərbaycanla təhlükəsizlik sahəsində əməkdaşlığı gücləndirməlidir. Ekspert hesab edir ki, siyasi baxımdan İsrail İranın, eləcə də Rusiyanın düşmənçilik fəaliyyətinə qarşı Azərbaycan kimi dost dövlətlərlə təhlükəsizlik və kəşfiyyat əməkdaşlığını genişləndirməlidir.

Nəzərə alsaq ki, Bakı da hər iki tərəfdən oxşar siyasi, iqtisadi və kəşfiyyat təzyiqləri və əməliyyatlarının hədəfinə düşür, bu əməkdaşlığın zəruri olduğu daha da aydın görünür.

Qeyd edək ki, Moskva və Tehran arasında Hərterəfli Strateji Tərəfdaşlıq Sazişi 47 maddədən ibarətdir və ikitərəfli əməkdaşlığın bütün sahələrini əhatə edir. Bakı da bu sazişlə bağlı gelişmələri diqqətlə izləsə də, xüsusi reaksiya bildirmədi. Qeyd edək ki, Azərbaycanın hər iki ölkə ilə münasibətlərində son aylarda gərginlik yaranıb. Təbii ki, Azərbaycanın şimalda və cənubda iki nəhəng qonşusunun hərterəfli strateji tərəfdaşlıq sazişini əsasən müdafiə sahəsinə yönəltməsi narahat edici hal da sayıla bilər. Zaman-zaman hər iki dövlətdən Azərbaycana hərbi təhdidlər olub. Xüsusən son illərdə İran bizi hədələyib, sərhədlərimizdə təlimlər keçirib, hədyanlar yağdırıb. Bu təhdidlərə qarşı İsrailə təhlükəsizlik sahəsində əməkdaşlığı gücləndirmək zərurətə çevrilir?

Politoloq Yusif Bağırzadə "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, Azərbaycan və İsrail istər təhlükəsizlik, istərsə də digər sahələrdə onsuz da zəngin əməkdaşlıq təcrübəsinə malikdir: "Məlum olduğu kimi, Azərbaycan və İsrail arasında hərbi-texniki əməkdaşlıq daim inkişaf edir və möhkəmlənir. Azərbaycan İsraildən daha çox silah alan ölkələr içərisində daim ilk yerlərdə dayanır. Belə demək mümkünsə, bu gün iki dövlət arasında təhlükəsizlik sahəsində əməkdaşlığın əsas

Bölgədə yeni təhdidlərə qarşı Azərbaycan-İsrail müttəfiqliyi?

Amerikalı və azərbaycanlı siyasi ekspertlərdən maraqlı təhlil

gər sahələrdə onsuz da zəngin əməkdaşlıq təcrübəsinə malikdir: "Məlum olduğu kimi, Azərbaycan və İsrail arasında hərbi-texniki əməkdaşlıq daim inkişaf edir və möhkəmlənir. Azərbaycan İsraildən daha çox silah alan ölkələr içərisində daim ilk yerlərdə dayanır. Belə demək mümkünsə, bu gün iki dövlət arasında təhlükəsizlik sahəsində əməkdaşlığın əsas

prioriteti hərbi sənaye sahəsində əməkdaşlıq üzərində qurulub. Çünki İsraildə olan hərbi sənaye Azərbaycana imkan verir ki, ən müasir hərbi texnologiyalara çıxış əldə etsin. Hər iki ölkənin təhlükəsizlik qurumları arasında da əməkdaşlıq mövcuddur və indiyə qədər olan təcrübədə terrorizmə qarşı birgə fəaliyyətə də şahidlik etmişik. İndiki mərhələdə də is-

tər İran və Rusiyadan, istərsə də hər hansı başqa bir dövlətdən gələn təhdidlərə qarşı təhlükəsizlik tədbirlərinin artırılması zəruridir. Və buraya tək cəmi İsrail deyil, başda Türkiyə olmaqla, dost və qardaş ölkələrlə əməkdaşlıq da aiddir".

Politoloq qeyd etdi ki, bu və ya digər ölkə ilə təhlükəsizlik sahəsində əməkdaşlıq imkanlarının güclən-

dirilməsində ən önəmli məqam ölkənin milli maraqlarından ibarətdir: "Yeni başqa sözlə desək, hərbi və təhlükəsizlik sahəsində əməkdaşlıq elə səviyyədə qurulmalı və inkişaf etdirilməlidir ki, bu əməkdaşlıq digər ölkələr tərəfindən yeni təhdidlər doğurmasın".

□ **Əlibar SEYİDAĞA,**
"Yeni Müsavat"

Sərhəddə "ölçü" işləri Təvəşdən başladı

Paşinyan "niyə şimaldan" deyib hay-küy salanlara parlamentdə cavab verdi

Məlum olduğu kimi, yanvarın 16-da Azərbaycan və Ermənistan baş nazirlərinin müavinləri Şahin Mustafayevlə Mher Qriqoryanın sədrlik etdikləri dövlət sərhədinin delimitasiyası üzrə komissiyaların 11-ci görüşü keçirilib.

Bildirilib ki, görüş zamanı tərəflər növbəti mərhələdə delimitasiya işlərinin həyata keçirilməsi üçün sərhəd xəttinin sahələrinin/hissələrinin ardıcılığı məsələsi ilə bağlı fikir mübadiləsini davam etdirib və dövlət sərhədinin delimitasiyası üzrə kompleks işlərin şimal sahəsindən başlayaraq Azərbaycan Respubli-

kasının, Ermənistan Respublikasının və Gürcüstanın sərhədlərinin qovuşma nöqtəsi ərazisindən cənub istiqamətində, şimaldan cənuba, Azərbaycan Respublikasının və Ermənistan Respublikasının İran İslam Respublikası ilə sərhədinə qədər aparılması barədə razılığa gəliblər. Həmçinin tərəflər delimitasi-

ya işlərinin görülməsi qaydası üzrə müvafiq təlimatların layihələrini müzakirə ediblər. Tərəflər növbəti görüşün keçirilməsinin tarixini və yerini işçi qaydada müəyyən etmək barədə razılığa gəliblər.

Ermənistan müxalifət və revansistlər isə delimitasiyanın şimaldan cənuba doğru aparılmasının təhlükəli olacağını barədə hay-küy qaldırıblar.

Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyan müxalifətin qaldırdığı məsələyə toxunub

və "sərhədin delimitasiyası niyə şimaldan həyata keçirilir" sualına cavab verib: "Mən bir dəfə demişdim ki, Ermənistanın dövlət sərhədinin elə bir hissəsi olmayacaq ki, biz onu delimitasiya etməyək. Ermənistanın bütün sərhədləri Ermənistanın sərhəd rayonlarıdır. Şimal hissəyə gəlincə, bizim artıq bu sektorda delimitasiya olunmuş ərazimiz var. Kirants sahəsində delimitasiya aparılıb. Təhlükəsizliyin təminatı olan delimitasiya edilmiş ərazilərimiz var. Biz bu bölmələri monolit, inteqral etmək istəyirik ki, onlar seqmentli olmasın, yəni Berkaberdən Kirantsa, Bağanisdən Cucevana qədər..."

Paşinyan deyib ki, delimitasiyanın həmin ərazilərdən cənuba doğru davam etdirmək daha məntəqlidir.

Təvəş bölgəsində isə artıq demarkasiya işlərinə başlanılıb. Bu barədə isə "Hraparak" qəzeti yazıb. "Bəzi şəxslər Ermənistan-Azərbaycan-Gürcüstan sərhədlərinin kəsişməsində əraziyə baxış keçirir, bir neçə saat ərzində

Armen Qriqoryan

"Azərbaycanın cavabını gözləyirik" - Qriqoryan

Ermənistan sülh müqaviləsi məsələlərinə dair təkliflər verib və bu, bizim gündəməmizdə qalacaq. Bunu yanvarın 23-də jurnalistlərlə söhbətində Ermənistan Təhlükəsizlik Şurasının katibi Armen Qriqoryan deyib.

O, sülh müqaviləsinin, delimitasiya və digər məsələlər baxımından Ermənistan üçün sülh gündəliyinin prioritet olduğunu bir daha vurğulayıb.

"Biz bütün mövcud problemlərin sülh yolu ilə həllini təklif edirik. Biz sülh müqaviləsi layihəsi ilə bağlı Azərbaycana təkliflər vermişik və Azərbaycanın cavabını gözləyirik. Təkliflər tərəflərin hələlik yekun razılığa gəlmədiyi iki maddəyə aiddir. Biz bu maddələrlə bağlı açıq şəkildə danışmışıq. "Ümid edirik ki, həll yollarını tapacağıq", - Qriqoryan qeyd edib.

tərəflər ölçmə aparıblar", - deyərək məlumatda qeyd olunub. Təvəş qubernatorunun müavini Vahe Qalumyan isə su-

aldan yayınaraq bu barədə xəbəri olmadığını deyib.

□ **Əlsən MƏMMƏDƏLİYEV,**
"Yeni Müsavat"

Ev dustağı olmaq istəyən separatçılar

Zamin Hacı
 zaminhaci@gmail.com

Qarabağ separatçılarının Bakıda məhkəməsi davam edir, hər dəfə də nəşə maraqlı, tragikomik hadisə yaşanır. Məsələn, sonuncu iclasda onlar... ev dustaqlığına buraxılmaq üçün vəsatət qaldırmışdılar. Məhkəmə sədri vəsatəti rədd elədi, lakin məni bir detal düşündürdü: lap hesab edək proses ərzində ev dustağı olaraq saxlayardıq, bəs bunları hansı evlərdə yerləşdirməliydik? Bakıda evləri varmı? Yoxsa ürəklərindən keçirdi Xankəndinə aparılınsınlar, oradan iclasa gəlib-gətsinlər?

Azi 6 rayonumuzda daşı-daş üstündə qoymayan, yüz minlərlə insanın ev-eşiyini dağıdan, yandırır külə döndərən quldurlar ev dustağı olmaq istəyirmiş... Vallah, nə deyəsən, nə yazasan, bilmirsən. Yüksək səviyyəli həyasızlıqlar epoxasına düşmüşük.

Burada haşiye çıxaraq şəxsi, subyektiv münasibətimi yazmaq istəyirəm. Mənim Azərbaycan məhkəmələrinə, ümumən hüquq sistemine hər hansı hörmətim heç zaman olmayıb, ancaq həmin separatçıları cərgə ilə hakim önündə görmək, nə gizlədim, zövqvericidir. Həyatımda ilk, bəlkə son dəfə prokuror və hakimə böyük hörmət bəslədim. Ürəyimdən tikan çıxdı - belə yazsam lap dəqiq olar. O tikan ki, 30 ildən çoxdur irin verib, bizi bezdirmişdi. O tikan ki, nə demokratik ölkə qurmağımıza imkan verib, nə müstəqillikdən ləzzət almağa qoyub. Yaxınlarımızı, əzizlərimizi, ev-eşiyimizi, qisası, bir insana həyatda əziz olan çox şeyləri bu separatçı quldur dəstələrinin mənasız dirənişi üzündən itirmişik.

Bəziləri bu məhkəməni "Nürnberg prosesi" adlandırırlar. Pafosludurmu? Əlbəttə. Ancaq yerinə düşür. Üstəlik, məhkəmə quran sistemlər, quruluşlar da haradasa oxşardır. Yuxarıda yazdığım kimi - mən məhkəmə sistemimizi bəyənmirəm, necə ki, sovet məhkəməsi də ədalətsiz idi. Lakin faşist rejimi üzərində qurulan prosesi hamı intizarla, min zülümə dözərək gözləmişdi. Necə deyərler, hətta xarab saatlar da sutkada 2 dəfə vaxtı düz göstərir.

Ələsgər Məmmədov adlı görkəmli ərəb və alman dili mütəxəssisi vardı. Nürnberg prosesində tərcüməçi kimi iştirak etmişdi. 1990-cı illərdə Ələsgər müəllim hələ sağ idi (2000-ci ildə ölüb) və mən ondan intervü almışam. O məhkəmədə iştirakını necə şövqlə xatırlayırdı... Təəssüf ki, Ələsgər müəllimdən aldığım intervünü indi tapa bilmirəm, lakin internetdə onun başqa müsahibəsindən parça rastıma çıxdı. Oxucularımız üçün maraqlı olar deyə çap edərim:

"Mühakiməyə 24 nəfər baş hərbi canı cəlb edilmişdi, lakin müttəhimlər kürsüsündə yalnız 21 canı oturmuşdu. Baş canılərdən Qustav Krupp sağalmaz xəstə idi, Robert Ley özünü öldürmüş, Martin Bormann isə yoxa çıxmışdı. Salonda müttəhimlərin oturduqları yerlə mənim oturduğum yer çox yaxın idi. Herman Görinq 2-3 addımlığımda əyləşmişdi. O, çox vaxt çənəsini qarşıdakı söykənəcəyə söykəyirdi. Rudolf Hess əzilib-büzülərdi, Rozenberq dirnaqlarını çeynəyirdi. Müttəhimlər içərisində Keytel daim nəşə yazır, yazmayanda isə qələmin başını ağzında saxlayardı. Yulius Ştrayxer, demək olar ki, həmişə mürgüləyər, Karl Dönits, Erix Reder və Yalmar Şaxt isə özlərini çox ciddi aparırdılar".

Erməni quldurların Bakıdakı məhkəməsində belə diqqətli tərcüməçilər varmı, kimlərsə oradan reportaj hazırlayırmı? Təəssüflər olsun, mənim bu haqda məlumatım yoxdur. Elə bu cür vacib prosesin işıqlandırılmasına da cəmi 2 dövlət media qurumunun (AzərTAC və AzTV) buraxılmasını düzgün addım saymıram. Ora daha çox, lap elə dünyanın hər yerindən jurnalistlər buraxılmalıdır, Gəncəyə bomba atdığına görə üzr istəyən axmağı və Qandı haqda danışan gülünc milyonçunu hamı görməlidir. Əlbəttə, canilərin məhkəmədən propoqanda kimi istifadəsinə imkan vermək də olmaz, bunu tənzimləmək şərtiylə. Dünyanın heç bir yerində terrorçunun, terrorun propoqandasına yol verilmir.

Beynəlxalq qeyri-hökumət təşkilatları Avropa Şurası Parlament Assambleyasını (AŞ PA) Azərbaycan nümayəndə heyətinin səlahiyyətlərini bərpa etməyə çağırıb. 10 beynəlxalq hüquq-müdafiə təşkilatı AŞ PA üzvlərinə müraciət edərək Azərbaycanın bu qurumda səlahiyyətlərinin dayandırılmasını təsdiqləməyə və onların bərpası üçün dəqiq meyarları müəyyən etməyə çağırıb.

"Biz, aşağıda imza edənlər 2025-ci ilin yanvar sessiyasında Azərbaycanın səlahiyyətlərinin dayandırılmasını təsdiqləməyə və onların bərpası üçün aydın və ölçü meyarlarını hazırlamağa çağırıraq", - müraciətdə deyilir.

Müraciət müəllifləri hesab edir ki, Bakı "daim beynəlxalq mexanizmlərlə əməkdaşlığın olmamasını nümayiş etdirir və insan hüquqlarının sistemli şəkildə pozulmasını həll etmir".

Müraciətin sonunda deyilir ki, Azərbaycan nümayəndə heyətinin AŞ PA-ya qayıtması üçün saxlanılan vətəndaş cəmiyyəti fəalları, jurnalistlərin və hüquq müdafiəçilərinin dərhal və qeyd-şərtsiz azad edilməsi vacibdir. Həmçinin Avropa Məhkəməsinin siyasi motivli həbslər barədə qərarlarının tam yerinə yetirək, AŞ PA və İsgəncələrin Qarşısının Alınması Komitənin məruzəçiləri ilə əməkdaşlığı bərpa etmək, QHT-lər haqqında məhdudlaşdırıcı qanunvericiliyin ləğvi kimi absurd tələblər qoyulub.

Müraciəti imzalayanlar sırasında ənənəvi olaraq anti-Azərbaycan mövqeyi ilə tanınan Jurnalistləri Müdafiəsi Komitəsi, Freedom Now, İnsan Hüquqları Evləri Fondu, Human Rights Watch, İnsan Hüquqları üzrə Beynəlxalq Tərəfdaşlıq, Niderland Hellsinki Komitəsi kimi təşkilatlar da var.

Məlumdur ki, AŞ PA ötən il yanvarın 24-də Azərbaycan nümayəndə heyətinin 2025-ci ilin yanvar sessiyasına qədər səsvermə hüququndan məhrum edilməsinə dair qətnamə qəbul edib.

Qərarı dörd əsas "səbəb"ə əsaslanaraq Azərbaycan nümayəndə heyətinin səlahiyyətlərinin məhdudlaşdırılması şəkildə qəbul ediblər. Bu "səbəblər" arasında 2023-cü ildə Azərbaycanın AŞ PA məruzəçilərinin Laçın dəhlizinə daxil olmasına icazə verməməsi, insan hüquqlarının pozulmasının davam etməsi, siyasi məhbusların sayının artması və AŞ PA-nı 7 fevral prezident seçkisini qiymətləndirməyə dəvət etməkdən imtinası vardı.

Elə həmin gün Azərbaycan nümayəndə heyəti Avropa Şurası Parlament Assambleyası ilə əməkdaşlığı və təşkilatda iştirakını qeyri-müəyyən müddətə dayandırmaq qərarına gəlib, nüma-

Bakıya qarşı hərəkətə keçdilər - absurd tələblər

AŞ PA-nın yanvar sessiyasını anti-Azərbaycan iclasına çevirmək cəhdləri davam edir - reaksiya

yəndə heyəti bununla bağlı bəyanat verib. Azərbaycanlı deputatlar verdikləri qərarı qurumda Azərbaycanla bağlı irəli sürülən qətnamənin ölkəyə qarşı "qarayaxma kampaniyası" olması ilə əlaqələndiriblər.

AŞ PA-nın yanvarın 27-də başlayacaq sessiyasında isə Azərbaycana yeni hücum gözləniləndir. Hələ iki ay əvvəl anti-Azərbaycan xərura başçılıq edən Almaniyanın AŞ PA-dakı nümayəndə heyətinin rəhbəri Frank Şvabe yanvar sessiyasında Bakıya qarşı sərt siyasətin davam etdirilməsinə çağırış etmişdi. Azərbaycanın AŞ PA-dakı nümayəndə heyətinin sabiq sədri Səməd Seyidov "BBC News"a müsahibəsində bu qurumu "hələ də Azərbaycanla qarşı təməllə obyektivlikdən uzaq olan mövqe" sərgiləməkdə" ittiham edib. **Səməd Seyidov hesab edir ki, öz daxilində "böhran yaşayan" bir qurum Azərbaycanla, eləcə də digər ölkələrlə bağlı hansısa bəyanat verə bilməz:** "Hazırda Azərbaycanla Avropa Şurası Parlament Assambleyası arasında heç bir dialoq mövcud deyil. Bu qurum özünü elə bir quyuya salıb ki, buradan onun qısa zamanda çıxması inandırıcı deyil. İndi isə AŞ PA, Avropa Birliyi, ABŞ ətrafındakı proseslər tamamilə fərqli istiqamətdə cərəyan etməyə başlayıb.

AŞ PA müstəqil təşkilat deyil. Bu qurum öz müstəqilliyini çoxdan itirib. İki kontekstdə təşkilat nüfuzunu heç endirdi".

Milli Məclisin Müdafiə, təhlükəsizlik və korrupsiya ilə mübarizə komitəsi sədri-nin müavini Hikmət Babaoğlu "Yeni Müsavat"a bildirdi

ki, 10 insan hüquqları müdafiə təşkilatının müraciəti hər şeydən öncə Avropa Şurasının öz prinsiplərinə ziddir: "Çünki Avropa Şurası Avropa İttifaqının İnsan Hüquqları üzrə ixtisaslaşmış struktur vahididir. Avropa Şurasının nizamnaməsində qeyd edilir ki, Avropa Şurası Parlament Assambleyasının məcburi qanunlar qəbul etmək səlahiyyəti yoxdur. Ona görə də hər hansı bir icrası məcbur olan qanunu AŞ PA qəbul edə bilməz. AŞ PA-ya həmin müraciətdə siyasi məqsədlər var. Siyasi məqsədlər isə heç bir halda insan hüquqları üzrə ixtisaslaşmış institutun nizamnamə fəaliyyəti ola bilməz. Göründüyü kimi, burada əgər kiməsə demokratiya axtarırsa, AŞ PA-nın fəaliyyətinə baxmalıdır. Çünki AŞ PA-nın Azərbaycana münasibətdə sərgilədiyi bu mövqe həm insan hüquqlarına, həm də demokratiyaya ziddir. İkinci məsələ ondan ibarətdir ki, burada şantaj və təzyiq elementləri var. Müraciətdə qeyd olunur ki, Azərbaycanın AŞ PA-da fəaliyyətinin bərpa olunması üçün ölçü meyarları hazırlamaq lazımdır. Yeni bu ölçü meyarları əslində AŞ PA üzvü kimi Azərbaycanın davranışlarını və hüquqlarını məhdudlaşdırmaq deməkdir. Göründüyü kimi, bu da Avropa Şurasının fəaliyyət prinsiplərinə ziddir. Hər hansı bir dövlətin fəaliyyəti ilə bağlı ayrıca meyarların tətbiq olunması və bunların məhdudlaşdırıcı olması hüquqla daban-dabana ziddir. Bütövlükdə AŞ PA üzvlərinin hamısına standart qanunlar tətbiq olunur və olunmalıdır. Necə ola bilər ki, Azərbaycan üçün ayrıca əlahiddə meyarlar müəyyənləşdirilsin və Azərbaycanın qu-

rumda fəaliyyətinin bərpası üçün bu meyarların yerinə yetirilməsi tələb olunsun? Bəs onda AŞ PA-nın özünün ümumi prinsipləri harada qaldı? Görürsünüzmü, nə hüquqi baxımdan, nə məntiqi nöqtəy-nəzərdən tənqiddə dözmür. Ona görə də o cür çağırışların edilməsinin özü qeyri-qanunidir. Amma bu da məsələnin hamısı deyil. Əgər biz müraciət edən 10 hüquq-müdafiə təşkilatını araşdırsaq, görəcəyik ki, bunları bir araya gətirib təşkilatlandırın vahid mərkəz var. Bu mərkəz çox güman ki, erməni lobbisi və ya Fransa ilə əlaqəli olacaq".

Deputat hesab edir ki, AŞ PA deputatları siyasi avantüraya gedib təşkilatı bir daha nüfuzdan salmalıdırlar: "Onsuz da AŞ PA-nın Azərbaycan nümayəndə heyəti ilə bağlı qəbul etdiyi qərara çoxsaylı üzv ölkələr etiraz ediblər və təzyiqin Azərbaycanın üzərindən götürülməsi üçün müraciət eləyiblər. Yaxşı olar ki, AŞ PA-nın növbəti sessiyasında bu məsələyə baxılsın. Əks təqdirdə, Azərbaycan bu təşkilata üzv olmaqdan və ya olmamaqdan heç bir şey itirmir. Çünki əgər söhbət insan hüquqlarından gedirsə, demokratiyanın inkişafından, fikir plüralizmindən gedirsə, bu, Azərbaycanda konstitusion normadır. AŞ PA olsa da, olmasa da Azərbaycan bu dəyərlərə sadıqdır. AŞ PA özünü elə aparmalıdır ki, onun davranışları onun nizamnamə və prinsiplərinə zidd olmasın. Ümid edək ki, AŞ PA soyuqqanlı qərar qəbul edəcək və o müraciəti, ümumiyyətlə, gündəliyə çıxarmayacaq".

□ **Etibar SEYİDAĞA,**
 "Yeni Müsavat"

Böyük Britaniya vətəndaşlarına xəbərdarlıq edərək, onlara Ermənistan-Azərbaycan şərq sərhədindən 5 kilometr məsafədə bütün səyahətlərdən çəkinməyi tövsiyə edib.

Britaniyadan Azərbaycan sərhədindən təhlükə xəbərdarlığı

Ermənistan sərhəddə gərginlik yaratmaqla Avropa İttifaqının "mülki missiyası"nın regionda fəaliyyət müddətinin uzadılmasına çalışır

Bu barədə Britaniya Xarici İşlər Nazirliyinin Xarici İşlər, Birlik və İnkişaf Ofisi (FCDO) bildirib. Həmçinin FCDO Ermənistanın İcəvan və Noyemberyan şəhərləri arasında M16/H26 yolu ilə hər cür səyahət etməməyi tövsiyə edib. Qurum buna səbəb kimi Ermənistan-Azərbaycan sərhədindəki "gərgin vəziyyəti" göstərib.

Qeyd edək ki, Birləşmiş Ştatların analitik mərkəzlərindən olan Xarici Əlaqələr Şurası 2024-cü il üçün müharibə ehtimalı olan ərazilərin xəritəsini hazırlamışdı. Həmin xəritədə Ermənistan-Azərbaycan sərhədində yeni müharibənin başlanması ehtimalı da irəli sürülmüşdü. Azərbaycanlı hərbi-siyasi şərhçilər hesab edirlər ki, Qərb platformalarında bu cür proqnozlar zaman-zaman gündəmə gətirilir. Analitiklərin qənaətinə, Azərbaycanla Ermənistan arasında sülh sazişinin hələ də imzalanmaması Qərbdən olan ekspert və analitik mərkəzlərə belə proqnozlar verməyə əsas yaradır. Bununla yanaşı, politoloqlar iddia edirlər ki, ola bilsin, erməni lobbisi dairelərinə yaxınlığı olan müəyyən mərkəzlər qəsdlə belə proqnozlar verirlər.

Deputat Elman Nəsirov "Yeni Müsavat"da diqqətimizə çatdırdı ki, son dövrlər həm Böyük Britaniyanın Xarici İşlər Nazirliyi, həm də

min mülki missiya çoxdan missiyasını dəyişib. Fəaliyyəti təkcə Avropa İttifaqının mülki missiyası kimi qiymətləndirilmir, o artıq daha çox mül-

baycan arasında növbəti hərbi toqquşmanı mümkün ssenarilərdən biri kimi qiymətləndirirlər. Hesab edirik ki, Paşinyan hökuməti bütün bu realıqları və riskləri nəzərə almalıdır. Fərqi olmalıdır ki, Azərbaycan son dərəcə güclü bir dövlətdir. Azərbaycan 2020-ci ildə Ermənistan üzərində qələbə qazanıb, ərazi bütövlüyünü

və suverenliyini bərpa edərək, onun hərbi büdcəsi cəmi 1.9 milyard dollar idi. Biz bu məbləğlə Ermənistan ordusunu darmadağın etdik. İndi isə Azərbaycanın müdafiə və təhlükəsizlik büdcəsi 5 milyard dollara çatıb. Ermənistan tərəfi ağılı başına yığıb fikirləşsin ki, onun 2025-ci ildə hərbi büdcəsi 70 faiz artırıldıqdan sonra 1.7 milyard dollara gəlib çatıb, Azərbaycanda isə bu il 5 milyard dollardır.

Bütün bu realıqlar fonunda Azərbaycanda səfərbər olunmuş bir cəmiyyət, vətəndaş həmrəyliyi, həmçinin birləşmiş və iradəli bir xalq mövcuddur. Xalq öz prezidenti ətrafında bir monolit birlik nümayiş etdirir.

Dövlət başçımız dünya səviyyəli bir liderdir. Bütün bunların heç biri Ermənistanda yoxdur. Hesab edirik ki, bunun üçün xüsusi bir ağıl və dərəkəyə sahib olmaq lazım deyil. Ən düzgün qərar o ola bilər ki, Ermənistan tezliklə Azərbaycanla sülh müqaviləsini imzalasın, Azərbaycana qarşı bütün ərazi iddialarından daha öncə imtina etsin, bunu referendumla təsdiq edərək öz konstitusiyasına daxil etsin. Nəticədə regionda uzunmüddətli və dayanıqlı sülhün formalaşması üçün yeni şərait yaransın".

Beynəlxalq münasibətlər üzrə şərhçi Şəhla Cəlilzadə hesab edir ki, Britaniya XİN-in xəbərdarlığı təsadüfi deyil: "Bu rayonlar Ermənistanın Tavuşda, yeni bizim Tovuz və Qazaxla sərhəddə yerləşir. Bu ilin 16 yanvar tarixində Azərbaycan və Ermənistan sərhəd komissiyalarının görüşü keçirilmiş və bu görüşdə əldə edilən razılaşmaya görə sərhədin delimitasiya və demarkasiya

Ermənistan kəşfiyyatı: Azərbaycanın hücum ehtimalı...

Ermənistanın Xarici Kəşfiyyat Xidmətinin cari ilin əsas riskləri və təhdidləri ilə bağlı hesabatında 2025-ci ildə Azərbaycanın Ermənistanla qarşı genişmiqyaslı təcavüz ehtimalının az olduğu göstərilir.

Bu barədə Ermənistan mətbuatı məlumat yayıb. Qeyd olunur ki, belə qiymətləndirmə müxtəlif faktların, hadisələrin müqayisəsi və təhlilə əsaslanır: "Eyni zamanda lokal toqquşma və eskalasiya riski qalmaqdadır. Bu risklər sərhədin delimitasiyası və demarkasiyası prosesində müəyyən qədər azaldıla bilər".

Hesabat müəllifləri İrəvanla Bakı arasında danışıqların ikitərəfli formatını ən effektiv hesab edirlər. Eyni zamanda Qərbi Azərbaycan və qərbi azərbaycanlılar, Ermənistanın hərbişdirilməsi, revanşizm, Zəngəzur dəhlizi məsələlərini İrəvanın təhlükəsizliyinə təhdid hesab edirlər.

Qeyd edilir ki, sülh müqaviləsinin imzalanmasının və münasibətlərin normalaşdırılmasının ləngiməsi Azərbaycanın niyyətləri ilə bağlı qeyri-müəyyənliyi xeyli artırır.

"Müharibədə o qalib gələydi, nələr edərdi..."

Ermənistan və Azərbaycan hələ də sülh yolu ilə nizamlanmaya hazır deyil və bu, əsas problem və maneələrdən biridir.

Axar.az xəbər verir ki, bunu rusiyalı politoloq Sergey Markedonov deyib.

Ekspert bildirib ki, Ermənistan ududuğu üçün təslim olub, tolerantlıq nümayiş etdirir:

"Nikol Paşinyan qalibin vəziyyətinə düşsəydi, hər şey başqa cür olardı. Baş nazirin hələ müharibədən əvvəl, 2019-cu ildə Xankəndidə verdiyi "artsax Ermənistanıdır, nöqtə" rezonanslı bəyanatını xatırlaya bilərik. İndi isə Paşinyan başa düşür ki, siyasət mümkün olanın sənətidir və o, açıq-aydın Qarabağla maraqlanmır. Bu, Qarabağ münaqişəsi deyil, Ermənistan-Azərbaycan münaqişəsi olub və belə də qalır. Qarabağ problemin yalnız bir hissəsidir. Münaqişə dövlətlər və onların dövlət quruculuğu ətrafında cərəyan edir. Bu münaqişədə Türkiyənin varlığı mühüm faktor hesab edilməlidir. Ankaranın yanaşması bundan qaynaqlanır: Rusiya və Qərb yeni Soyuq müharibə apararkən, Türkiyənin bölgədə öz işi var. Bu, Türkiyə ilə Azərbaycan arasındakı strateji əlaqədə özünü göstərir və Bakının regiondakı rolunu və əhəmiyyətini artırır. Türkiyə Ermənistanla münasibətləri mahiyyətə öz şərtləri əsasında normalaşdırmağa çalışır. Bu amil regionda qüvvələr balansını qiymətləndirərkən də əhəmiyyətlidir".

prosesinin şimaldan-cənuba doğru davam etdirilməsi qərarlaşdırılıb. Halbuki Ermənistan bu prosesin sərhədin fərqli bölgələrində (hazırkı vəziyyətdə Basarkeçər və Cermuk kimi problemsiz ərazilərdə) keçirilməsini istəyirdi. Lakin Azərbaycanın tələbi qəbul edildi. Bu, o deməkdir ki, 19 aprel 2024-cü ildə Ermənistan delimitasiya və demarkasiya danışıqlarının nəticəsi olaraq Qazağın 4 kəndini bizə sülh yolu ilə necə qaytarmaq qərar aldısı, eləcə Qazağın Ermənistanda qalan 3 anklav kəndini də yaxın zamanlarda qaytarmalı olacaq.

Xatırlayaq ki, Qazağın 4 kəndi qaytarılarkən Ermənistanda buna ciddi etiraz edən müxalif qüvvələr Baqrat Qalstyan kimi "artist-keşidən düzəldikləri siyasətçi" simasında "Vətən üçün Tavuş" hərəkatı yaratmışdılar. Qalstyanı dəstəkləyən adamların adlarına baxarkən Köçəryan və Sə-

kisyan kimi Xocalı qatillərini, keçmiş Ermənistan prezidentlərini görürük. Bu şəxslər Ermənistan-Azərbaycan normalaşmasında qətiyyətli maraqlı deyillər və hər zaman sərhəd təxribatları törətməklə normalaşma prosesinə zərbə vurmaq potensialını daşıyırlar. Britaniyanın xəbərdarlığını daha çox bu kontekstdə qiymətləndirmək olar. Lakin bunun altında həmçinin Aİ-nin mülki missiyasının fəaliyyət müddətinin uzadılması gizli məqsədi də yatmış ola bilər.

Görünən odur ki, sülh müqaviləsi imzalanmayınca, Ermənistanla təhlükəsizlik təminatı Azərbaycan tərəfindən verilməyincə, Aİ missiyası bölgədən çəkilməyəcək və Ermənistan bu missiyanı bölgədə saxlamaq üçün əlindən gələni edəcək".

□ **Cavansir ABBASLI,**
"Yeni Müsavat"

2024-cü ildə Azərbaycanda 2017-ci ildən bəri ilk dəfə Mərkəzi Bankın valyuta ehtiyatları azalıb. Belə ki, əgər 2023-cü ilin sonuna Mərkəzi Bankın strateji ehtiyatları 11 milyard 613 milyon dollar olmuşdusa, 2024-cü ilin sonuna 10 milyard 959,5 milyon dollara enib. Bu isə ötən il ərzində Mərkəzi Bankın ehtiyatlarının 635,5 milyon dollar azaldığını göstərir. Ehtiyatların azalması prosesi ötən ilin sentyabrından başlayıb.

Bu azalmanın əsas səbəbi kimi tənzimləyicinin öz ehtiyatlarının bir qismini valyuta hərraclarında satması, həmçinin dövlət ehtiyacları üçün zəruri idxal əməliyyatlarını maliyyələşdirməyə ayırmasıdır. Belə ki, 2024-cü il ərzində AMB-nin Dövlət Neft Fondu (ARDNF) ilə birlikdə bankların valyuta tələbini qarşılamaq üçün keçirdiyi valyuta hərraclarında 7 milyard 169,1 milyon ABŞ dolları məbləğində satış olub. Bankın məlumatına görə, bu, 2023-cü ilə müqayisədə 84,9 faiz çoxdur. Təkcə dekabr ayında valyuta satışının məbləği 565,2 milyon ABŞ dolları təşkil edib. Bu isə 1 il əvvələ nisbətən 6,4 faiz azdır.

AMB-də keçirilən hərracların əsas təminatçısı olan Neft Fondu 2024-cü ildə 7 milyard 128,5 milyon ABŞ dolları məbləğində valyuta satışını həyata keçirdiyini açıqlayıb. Bu, 2023-cü ilə müqayisədə 2,65 dəfə çoxdur. Dekabrda isə ARDNF-in valyuta satışının məbləği 634,5 milyon ABŞ dolları təşkil edib. Bu isə 1 il əvvələ nisbətən 3,2 dəfə çoxdur.

Beləliklə, aydın olur ki, ötən ilin dekabrında Mərkəzi Bankdakı hərraclarda Neft Fondunun təqdim etdiyindən 69,3 milyon dollar, ilin yekununda isə 40,6 milyon dollar az valyuta satılıb. Bu məbləği, təbii ki, Mərkəzi Bank alıb. Bu isə o deməkdir ki, valyuta hərraclarında Mərkəzi Bank əlavə vəsaitlər ala bilib.

Lakin ötən ilin ikinci yarısında AMB ehtiyatlarından xarici dövlət borcunun qaytarılması, dövlət ehtiyacları üçün reallaşdırılan idxal əməliyyatlarının maliyyələşdirilməsi məqsədilə də istifadə edib. Belə ki, ötən ilin oktyabr ayında Mərkəzi Bank son 7 ildə ilk dəfə valyuta bazarına xarici valyuta intervensiya həyata keçirib. Tənzimləyici bildirib ki, 2024-cü ildə valyuta bazarında sabitlik qorunub, Mərkəzi Bankın təşkil etdiyi valyuta hərraclarında tələb tam təmin edilib: "Ümumilikdə valyuta bazarı profititli tədiyə balans şəraitində fəaliyyət göstərir. Bununla belə, ötən ay Mərkəzi Bank tərəfindən xarici valyutada dövlət xərclərinin (dövlət layihələri və tədbirləri, müdafiə, xarici valyutada öhdəliklərin azaldılması və digər strateji əhəmiyyətli) icrasına dəstək məqsədilə 424 milyon ABŞ dolları məbləğində xüsusi satış olub. Beləliklə, Mərkəzi Bankın valyuta ehtiyatları 10

Mərkəzi Bankın valyuta ehtiyatları niyə azalıb?

ilin yekununda açıqlanan nəticələr göstərir ki, AMB noyabr-dekabr aylarında öz vəsaitlərindən xərcləsə də, hərraclarda alınmayan valyutayı da alıb

ayda 241 milyon ABŞ dolları azalıb. Valyuta satışı Mərkəzi Bank tərəfindən 2023-cü ildə valyuta bazarından alınmış 2.1 milyard ABŞ dolları həcmində xarici valyuta hesabına aparılıb. Valyuta satışı əvvəlki illərdə alış yönüli valyuta müdaxiləsi hesabına artan pul kütləsinin bir hissəsini sterilizasiya etməyə imkan verir ki, bu da ortamüddətli dövrə makroiqtisadi dayanıqlığı dəstəkləyir".

Qeyd edək ki, ötən ilin yanvar-oktyabr aylarında AMB-nin Dövlət Neft Fondu (ARDNF) ilə birlikdə keçirdiyi valyuta hərraclarında ümumilikdə 6 milyard 116,8 milyon ABŞ dolları məbləğində valyuta satışı həyata keçirilib. Təkcə oktyabr ayında valyuta satışının həcmi 738,7 milyon ABŞ dolları təşkil edib ki, bu da illik müqayisədə 2,5 dəfə çoxdur. **Dövlət Neft Fondunun açıqladığı məlumata görə, qurum oktyabrda hərraclarda 174,4 milyon dollar satıb. Mərkəzi Bank da xüsusi satış yolu ilə 424 milyon dollar çıxarib hərraclara. Qalan vəsaitin mənbəyinə dair sorğumuzda AMB-dən verilən cavabda qeyd olunur ki, Mərkəzi Bankın xüsusi satışından əlavə, valyuta satışlarının həyata keçirilməsi prosesinin xüsusiyyətlərini nəzərə alaraq, hansısa ayın sonuna fondun satışı ilə hərraclarda satılmış valyuta arasında fərq ola bilər:** "Belə ki, ilkin mərhələdə fond xarici valyutayı Mərkəzi Banka satarsa da, hərraclarda valyuta satışı növbəti dövrə təsadüf edə bilər. Cari ilin oktyabr ayında hərraclarda satılmış vəsait ilə fondun açıqladığı rəqəm arasındakı fərqin yuxarıda qeyd olunan xüsusi satışdan əlavə hissəsi fond tərəfindən sentyabr ayında satılmış vəsaitin oktyabr ayında banklara satılması ilə əlaqədardır".

Qeyd edək ki, Neft Fondu sentyabrda 732,3 milyon ABŞ dolları məbləğində vəsait satdığını açıqlayıb. Mərkəzi Bankın hərraclarında isə satışların həcmi 582,9 milyon ABŞ dolları

təşkil edib (bir il əvvələ nisbətən 2,4 dəfə çox). Bu isə o deməkdir ki, fondun satdığı valyutanın 149,4 milyon dollarını Mərkəzi Bank özü alıb. Eyni zamanda rəqəmlər göstərir ki, oktyabr ayında Mərkəzi Bankın ümumi valyuta satışı 564,3 milyon dollara bərabər olub.

İlin yekununda açıqlanan nəticələr göstərir ki, AMB noyabr-dekabr aylarında öz vəsaitlərindən xərcləsə də, hərraclarda alınmayan valyutayı da alıb.

Mərkəzi Bankın 2025-ci ilə dair pul siyasəti icmalında qeyd olunur ki, tənzimləyici bu il də zərurət yaranarsa, öz ehtiyatlarından hərrac və xüsusi qaydada satışa çıxaracaq: "2024-cü ildə də valyuta bazarında sabitlik olmuş, 11 ayda Mərkəzi Bankda Azərbaycan Respublikasının Dövlət Neft Fondunun (ARDNF) valyuta satışlarının həyata keçirilməsi üzrə 87 valyuta hərracı baş tutub. Bu hərraclarda bazarın xarici valyutaya tələbatı tam ödənilib. 2024-cü ildə Mərkəzi Bankın valyuta bazarında satışları əsasən dövlət layihələri və xarici valyutada öhdəliklərin azaldılmasından irəli gələn strateji əhəmiyyətli dövlət xərclərinin icrasına dəstək məqsədilə həyata keçirilib".

AMB bildirir ki, 2025-ci ildə də pul siyasətinin ötürüclüyündə məzənnə kanalının başlıca rol oynaya-

cağı gözlənilir: "Manatın nominal effektiv məzənnəsi inflyasiya idxalına əhəmiyyətli təsir göstərən amillərdən biri olaraq qalacaq. Beynəlxalq analitik mərkəzlərin ikitərəfli məzənnələr üzrə proqnozları əsasında aparılan son hesablamalara görə 2025-ci ildə də manatın nominal effektiv məzənnəsi möhkəmlənmə istiqamətində dəyişəcək".

2025-ci ildə Azərbaycan Mərkəzi Bankı (AMB) pul siyasəti hədəflərinə nail olmaq üçün sərəncamında olan alətlərdən fəal istifadə edəcək, alternativ pul siyasəti lövbərinin gücləndirilməsi istiqamətində islahatları davam etdirəcək: "Qiymət sabitliyinin başlıca lövbəri olan manatın ABŞ dollarına nəzərən ikitərəfli məzənnəsi banklararası əqdlər üzrə orta məzənnə (hərraclar və hərracdən kənar əməliyyatlar nəzərə alınmaqla) əsasında müəyyən ediləcək. AMB-də Dövlət Neft Fondu ilə birlikdə valyuta satışı üzrə hərracların keçirilməsi davam etdiriləcək. Əvvəlki illərin təcrübəsinə uyğun olaraq dövlətin valyuta tələbi və təklifinin dəyişməsinə əsaslı olaraq AMB 2025-ci ildə də valyuta bazarlarında satış və alış həyata keçirə bilər".

AMB 2025-ci ilin yekununda cari əməliyyatlar hesabında 5.5 milyard dollar

profitinin olacağını proqnozlaşdırır. Faiz dəhlizinə dair qərarın açıqlanması zamanı AMB İdarə Heyətinin sədri Taleh Kazimov bildirib ki, bu həcm 2025-ci ildə də valyuta bazarında sabitliyin təmin ediləcəyini gözləməyə əsas verir. Lakin nəzərə alsaq ki, Azərbaycanda valyutaya tələbin təmin olunmasında başlıca rolunu neft ixracı oynayır, onda cari ildə valyuta bazarında sabitlik üçün ciddi çağırışların yarandığını söyləyə bilərik. Birinci təhdid Azərbaycanda neft hasilatı və ixracındakı azalmadır. Rəsmi gömrük statistikasından aydın olur ki, 2024-cü il ərzində Azərbaycan xarici bazarlara 14 milyard 437 milyon 355.99 min dollar dəyərində 23 milyon 596 min 132.23 ton neft ixrac edib. Bu, 2023-cü ildəkindən dəyər baxımından 1 milyard 803 milyon 473.64 min dollar və ya 11 faiz, miqdar baxımından isə 2 milyon 451 min 157.28 ton və ya 9,4 faiz azalma deməkdir.

Neft ixracının azalması ilə yanaşı, ölkənin qaz ixracından gəlirləri də kəskin azalıb. Belə ki, ötən il Azərbaycanın qaz ixracı 25 milyard 772 milyon 217.76 min kubmetrə bərabər olub ki, bundan ölkəyə 8 milyard 406 milyon 728.72 min dollar gəlir əldə edilib. Qaz ixracı miqdarı baxımından əvvəlki ilə müqayisədə 851 milyon 255.76 min kubmetr, dəyər baxımından isə 5

milyard 271 milyon 615.42 min dollar azalıb.

ABŞ-da Donald Trampın prezident kürsüsündə oturan kimi ölkədə enerji sahəsi üzrə fəvqəladə vəziyyət elan edərək, neft-qaz istehsalının artırılması üçün ciddi tədbirlər hazırladığını nəzərə alsaq, hazırkı təklif artıqlığı fonunda dünyada Azərbaycanın neft qiymətlərinin tezliklə ciddi şəkildə ucuzlaşacağını gözləmək olar.

Valyuta gəlirlərinin azalması ilə yanaşı, idxalın sürətli artımı Azərbaycanda xarici valyutaya tələbi kəskin yüksəldir. Belə ki, ötən ilin yekununda Azərbaycanın xarici ticarət dövriyyəsinin həcmi 47 milyard 612 milyon 100.86 min dollara bərabər olub ki, bu da əvvəlki ilə müqayisədə 3 milyard 571 milyon 798.69 min dollar və ya 7 faiz azalıb. Bu azalmada əsas rol ixrac həcmindəki azalmadır - 2023-cü ildəki 33 milyard 898 milyon 554.86 min dollara qarşı 2024-cü ildə 26 milyard 554 milyon 56,8 min dollara düşüb. İdxal isə 17 milyard 285 milyon 344.69 min dollardan 21 milyard 58 milyon 44.06 min dollara yüksəlib. Nəticədə, Azərbaycanın xarici ticarət profitinin həcmi 16 milyard 613 milyon 210.17 min dollardan 5 milyard 496 milyon 12.75 min dollara düşüb. Bu, 3 dəfədən çox azalma deməkdir.

□ Dünya SAKİT, "Yeni Müsavat"

Yanvarın 14-də Vaşinqtonda ABŞ Dövlət Departamentinin binasında Ermənistanın xarici işlər naziri Ararat Mirzoyan və ABŞ-ın artıq sabiq olan dövlət katibi Entoni Blinken iki ölkə arasında strateji tərəfdaşlıq sazişi imzaladılar. Sazişin imzalanmasından əvvəl mətbuat qarşısında çıxış edən Blinken bu sazişin iki ölkə arasındakı münasibətlərin yeni mərhələsinə yol açdığını vurğulayıb: “Bu saziş həm ölkələrimiz, həm də region üçün faydalıdır. İmzaladığımız strateji tərəfdaşlıq sazişi daha möhkəm, daha dinc, daha müstəqil bir Cənubi Qafqaza töhfə verəcək”.

Blinken onu da bildirib ki, ABŞ gələcək ay sərhəd təhlükəsizliyi ilə bağlı birgə iş aparmaq üçün Ermənistanı xüsusi sərhəd mühafizə qrupu göndərəcək: “Bu istiqamətdə müvafiq işləri gücləndirəcəyik”.

Bundan üç gün sonra isə Rusiya və İran prezidentləri Vladimir Putinlə Məsud Pezeşkian Hərtərəfli Strateji Tərəfdaşlıq Sazişi imzaladılar. Mərasim Kremldə aparılan danışıqlardan sonra baş tutdu.

Bildirilir ki, sənəd Moskva ilə Tehran arasında münasibətləri yeni səviyyəyə qaldırmaqlıdır. Saziş həmçinin uzunmüddətli perspektivdə əməkdaşlığın gələcək inkişafı üçün hüquqi baza yaradır. İki ölkə rəsmilərinin sözlərinə görə, saziş müdafiə, terrorla mübarizə, enerji, maliyyə, nəqliyyat, sənaye, kənd təsərrüfatı, mədəniyyət, elm və texnologiya daxil olmaqla, bütün sahələri əhatə edir.

Yerli və beynəlxalq ekspertlər hesab edir ki, imzalanan hər iki sənəd böyük güclərin Qafqazda möhkəmlənmə mübarizəsinin göstəricisidir. Bu sazişlərin regiona təsirlərinin məni olacağı qənaətinə bölüşənlərin sayı çoxdur.

Mövzu ilə bağlı Azərbaycanın suallarını cavab-

landıran politoloq Şahin Cəfəri isə hesab edir ki, məsələni çox şişirtməyə ehtiyac yoxdur: “İmzalanmış sənədin Vaşinqtonla İrəvan arasında müttəfiqlik münasibətləri kimi təqdim olunması doğru deyil. Bu, hələlik strateji tərəfdaşlıq sənədidir, konkret hərbi müttəfiqlikdən söhbət getmir. Bu sənəd Ermənistanın təhlükəsizliyinə hansısa zəmanət vermir. Əlbəttə, sənəd özlüyündə Ermənistan üçün əhəmiyyətli-dir, amma əjotaja da ehtiyac yoxdur. Sazişin əhəmiyyətini nə çox şişirtməyə ehtiyac var, nə də çox azaltmaq lazımdır. Olduğu kimi qiymətləndirsək, demək olar ki, iki ölkənin bütün sahələrdə əməkdaşlığı daha üst səviyyəyə yüksəldilir. Vaşinqtonla İrəvan arasında imzalanan saziş Azərbaycana qarşı yönəlməyib. Burada Azərbaycana qarşı heç bir təhlükə görmürəm. Bəziləri bildirir ki, Qərbin Ermənistan-da Rusiya boşluğunu doldurması Azərbaycana təhlükədir. Amma düşünürəm ki, bu, Azərbaycanın maraqlarına təhdid yaratmır. Əksinə, bu, bizim xeyrimizdir. Bölgədə dayanıqlı sülhün, iqtisadi dirçəlişin əldə olunmasına təkan verən prosesdir. Əslində bu, Rusiya və İrana qarşı yönəlib, əsasən də Rusiyaya”.

Cənubi Qafqaz uğrunda mübarizədə yeni mərhələ

Politoloq: “Bölgədə Qərblə Rusiya arasında ciddi rəqabətin həttə qaynar mərhələsinə müşahidə edirik”

Politoloq hesab edir ki, sərhəd təhlükəsizliyi ilə bağlı Ermənistanı ABŞ-ın xüsusi qrupun göndəriləcəyi bəyanatı önəmli məqamdır: “Düzdür, tam aydın deyil ki, söhbət hərbi nümayəndə heyətdən gedir, yoxsa mülki heyətdən gedir. Bu, texniki detaldır. Amma həqiqət ondan ibarətdir ki, ABŞ Ermənistanı Rusiyanın və İranın təsir boşluğunu doldurmağa çalışır. Ümumilikdə,

Qərb Rusiyanın bölgədəki boşluqlarını doldurmaq siyasəti yürüdür. Eyni zamanda əsas məsələ odur ki, Vaşinqtonun Cənubi Qafqaza diqqəti artıb. İndi demək olar ki, bölgədə Qərblə Rusiya arasında ciddi rəqabət başlayıb, həttə bu rəqabətin qaynar mərhələsinə müşahidə edirik”.

Rusiya ilə İran arasında əməkdaşlıq sazişinə gəlin-cə, Ş.Cəfəriyə görə, imzalanan sənəd son vaxtlar

həm Yaxın Şərqdə, həm də Ukraynada baş verən hadisələrin nəticəsində ortaya çıxıb: “Daha doğrusu, Moskva və Tehran arasında imzalanan saziş yeni global geosiyasi realitətlərdən irəliləyən sənəddir. Məlumdur ki, İran ötən il çox ciddi zərbələr aldı. Tehranın sponsorluq etdiyi Yaxın Şərqdəki proksi qruplar İsrail tərəfindən böyük ölçüdə əzildi. “Hizbullah” və HƏMAS-a divan tutuldu,

ağır zərbələr vuruldu. Eyni zamanda İranın Suriyada dəstəklədiyi Bəşər Əsəd rejimi devrildi. Demək olar ki, İran Suriyada, Yaxın Şərqdə öz mövqelərini itirdi. Bu baxımdan, İranın ciddi xarici dəstəyə ehtiyacı var. Bu dəstək də Rusiyanın təmsilində özünü göstərir. Həmçinin Rusiyanın özünün də vəziyyəti ürəkəcan deyil. Son aylar Rusiya Ukraynada irəliləməyə, çox ciddi iqtisadi böhran tendensiyaları başlayıb, global miqyasda mövqeləri zəifləyib. Ona görə də Rusiya və İranın indi bir-birinə ehtiyacı yaranıb. İmzalanan sənəd də bu ehtiyacdən irəliləyir. Qərb tərəfindən təzyiq məruz qalan hər iki dövlət bir-birinə yardımçı olaraq ayaqda qalmaqda çalışır. Amma hesab edirik ki, bu saziş də həddən artıq böyütməyə ehtiyac yoxdur. Bu sənəd də Tehranla Moskva arasında müttəfiqlik sənədi deyil. Həmçinin bu iki ölkə arasında qarşılıqlı etimadın olduğu da əlabatən deyil”.

□ **“Yeni Müsavat”**

Moskvanın müharibə təbliğatı “Europe’s Edge” jurnalı: “Rusiya şəhərləri sovet dövrünü xatırladan plakatlarla doludur”

“Europe’s Edge” onlayn jurnalında “Moskva müharibəyə haqq qazandırmaq üçün sovet obrazlarından istifadə edir” başlıqlı məqalə dərc olunub. Novator.az-ın məlumatına görə, məqalənin müəllifi, ukraynalı jurnalist Nikita Vorobyov vurğulayıb ki, Rusiya prezidenti Vladimir Putin imperialist siyasətinə haqq qazandırmaq üçün tarixi təhrif etməklə məşğuldur: “Məsələn, Putinin iddiasına görə, Ukraynanı bir dövlət kimi 1922-ci ildə Lenin yaradıb, Krim yarımadası isə bir başqa sovet lideri Xruşşovun Kiyevə hədiyyəsidir.

2022-ci ilin fevralında Ukraynada geniş müharibəyə başlayandan Kreml sovet irsi üzərində manipulyasiyaları daha da gücləndirib. Rusiyada 2022-ci ildə keçirilmiş bir sorğuda respondentlərin 63 faizi SSRİ-nin dağılmasından təəssüfləndiyini söyləmişdi (1922-ci ildə yaradılmış SSRİ-yə dağıldığı 1991-ci ilə qədər 15 respublika daxil olub: Estoniya, Latviya, Litva, Moldova, Belarus, Ukrayna, Rusiya, Azərbaycan, Ermənistan, Gürcüstan, Qazaxıstan, Qırğızıstan, Tacikistan, Özbəkistan, Türkmənistan - red.). Kreml sovet rejiminin törətdiyi cinayətləri yaddan çıxarmış bu cür insanları keçirdiyi nostalji hisslərdən, həm də tarixi unudqanlıqdan çox məhərrətlə yararlanır.

Rusiya şəhərləri sovet dövrünü xatırladan plakatlar-

la, reklam lövhələri ilə doludur. Son üç ildə geniş vüsət almış bu prosesdə Ukraynadakı müharibəni Böyük Vətən müharibəsi (sovet dövründə SSRİ-nin İkinci Dünya müharibəsində iştirakı belə adlanırdı, o müharibə Rusiyada hələ də bu cür anılır) ilə eyniləşdirmək cəhdləri aşkar gözə çarpır (1939-cu ildə Almaniya və müttəfiqləri İkinci Dünya müharibəsinə başlayıb. 1941-ci ildə Almaniya SSRİ-yə hücum edib, bu müharibə 1945-ci ildə SSRİ və müttəfiqlərinin qələbəsi ilə bitib - red.)

Məsələn, nəhəng bir plakatda çağdaş Rusiya ordusunun əsgəri ilə sovet əsgərinin yanaşı təsvir edildiyini görmək olar. Plakatın üstündə isə bu sözlər yazılıb: “Qələbə bizimdir”, “Özümüzünküləri darda qoymuruq”.

Rusiya Federasiyasının Sovet İttifaqının varisi olduğu, yeni Rusiyanın sovet mirasına haqqı çatdığı təbliğatı Putin hakimiyyətinin yürütdüyü siyasətin ana tezislərindən biri-

dir. Bununla həmçinin SSRİ-ni çar Rusiyası imperiyasının varisi kimi qələmə verməklə Putin öz tezisinə legitimlik qazandırmaya cəhd göstərir.

Ukraynanı nasist Almaniya ilə eyniləşdirən tezis də bunun məntiqi davamıdır. Həmin tezis 2014-cü ildən Rusiya siyasətçilərinin açıqlamalarında dövr edirdi, 2022-ci ildən isə müharibə ilə bağlı vizual təşviqat materiallarında əksini tapmaqdadır.

2022-ci ildə, müharibənin ilk günlərində hazırlanmış bir təşviqat rəsminə Ukraynanın Xarkov vilayətində yaşlı kənd qadınının əlində sovet bayrağı ukraynalı əsgərlərə yaxınlaşdığı təsvir olunur. Ukraynalı əsgərlər humanitar yardım əvəzində bayrağı onun əlindən almağa səy göstərir, lakin qadın bayrağı verməkdən də, yeməyi götürməkdən də imtina edir”.

Məqalədə deyilir ki, Putinin təbliğatçıları plakatla kifayətlənməyiblər, sovet bayrağı uğrunda yardım-dan keçən kəndli qadın obrazını heykəllə də “əbədləşdirməyə” çalışıblar, Voronejdə və Mariupolda (Ukraynanın şəhəridir, işğal olunub - red.) şəhərlərində ona abidə qoyublar: “Bu rəmzdən Rusiyanın Ukraynanı guya nasistlərdən xilas etmək istədiyinin sübutu kimi istifadə olunur. Halbuki süni şəkildə, saxtakarlıqla rəmzləşdirilmiş həmin qadın indi də sağdır və mediaya müsahibəsində Xarkov vilayətində sakitcə ömrünü sürdüyünü, nə müharibəyə, nə də rus əsgərlərinə dəstək verdiyini bildirib.

O, sakini olduğu kəndin yaxınlığında döyüş başlananda çaşqınlıq içində qaldığını, sovet bayrağını isə bir universal simvol kimi dalğalandırdığını söyləyib”.

Məqalənin sonunda vurğulan ki, Kreml getdikcə Ukrayna müharibəsinə bəraət qazandırmaq üçün sovet hökumətinin nasizmə qarşı yönəlmiş İkinci Dünya müharibəsində yararlandığı simvolları, tezisləri daha geniş istifadə etməkdədir: “Müharibəyə legitimlik donu geydirmək istəyən Moskva sovet nostalgiyasını kütlələrə sanki asan həzm olunan bir məlhəm kimi sırıyır. Savaş uzandıqca, Rusiya ordusunun itkiləri çoxaldıqca Kreml bu aldadıcı məlhəmin dozasını bir az da artırır”.

2014-cü ildə Rusiya Ukraynanın Krim yarımadasını tutaraq özünə birləşdirib, Donetsk və Luqansk vilayətlərinin bir hissəsində işğalçı rejimlər qurub. 2022-ci il fevralın 21-də Rusiya Donetsk və Luqansk rejimlərini “müstəqil dövlətlər” kimi tanıyıb, fevralın 24-dən Ukraynada total hərbi əməliyyatlara başlayıb, sentyabrın 29-da Zaporozhye və Xerson vilayətlərini “suveren və müstəqil” subyektlər kimi tanıyıb, oktyabrın 5-də həmin bölgələri, eləcə də Donetsk və Luqansk vilayətlərini özünə birləşdirdiyini açıqlayıb.

Qırğızistan parlamentinin iclasında deputat Bakıtbek Maripov paytaxtı başqa yere köçürməyi və Nazirlər Kabinetini orada yerləşdirməyi təklif edib. Deputat bu yolla tüstü və tıxac probleminin həll ediləcəyi qənaətinə gəlir. "İs-sık-Kul vilayətində Asman şəhəri tikilir. Bu layihəyə 10 milyard dollar investisiya cəlb olunur. Bişkekdən dəmir yolunun köçürülməsi üçün 550 milyon dollar tələb edilir. Dolama yolun tikintisi ilə birlikdə isə 1 milyard dollardan çox vəsait lazımdır", - deputat bildirib.

Maripov hesab edir ki, hökumətin Bişkekdən köçürülməsi nəqliyyatın hərəkəti ilə bağlı problemin həllinə imkan verəcək.

Yada salaq ki, İranın prezidenti Məsud Pezeşkian

Daha bir ölkə paytaxtı köçürmək istəyir - bəs Bakı?

Mütəxəssislərə görə, Azərbaycan paytaxtı uğurlu coğrafi məkan deyil, amma...

Tehrani paytaxt kimi saxlamaqda davam etməyi qeyri-mümkün hesab edib. Prezident deyib ki, ölkənin siyasi və iqtisadi mərkəzlərini respublikanın cənub sərhədlərinə, Fars körfəzi sahillərinə köçürməkdən başqa çarə yoxdur.

Mütəxəssislərə görə, əhalinin yaşam tərzinə görə Bakı ən uğursuz coğrafi məkandır. Bakı coğrafi mövqeyinə görə yarımsəhra və quru çöldür. Xəzəryanı dövlətlərdən ancaq Azərbaycanın paytaxtı dənizin sahilində yerləşir. Bakıda mütəmadi olaraq müşahidə edilən tıxaclar və mərkəzə insan axınının artması şəhər həyatının iflic olmasına səbəb olub. Bu vəziyyətin şəhərin ekoloji cəhətdən pisləşməsinə də təsiri danılmazdır. Mövcud vəziyyət iş günləri daxil, insanların həftəsonu istirahətlərinə də əlverişli şərait yaratmır.

Bir neçə il önce məlum sıxlığın qarşısının alınması üçün paytaxtın köçürülməsi Milli Məclisdə gündəmə gətirilsə də, nəticəsiz qaldı. Maraqlıdır ki, indiki şəraitdə paytaxtın köçürülməsi mümkündürmü?

İqtisadçı Natiq Cəfərlili "Yeni Müsavat"a açıqlamasında bildirib ki, əsas müzakirə mövzusu paytaxtın köçürülməsi yox, onun artıq yüklənmədən xilas yolunu tapmaqdır: "Paytaxtın köçürülməsindən əvvəl, Bakının yükünün azaldılması üzərində çalışmaq daha məntiqli olar. Çünki yeni paytaxtın salınması 10 milyardlarla dolla-

ra başa gələcək. Azərbaycanın indiki iqtisadi vəziyyətində isə bu qədər vəsaiti ayırmaq çətin məsələdir. Çünki ölkənin neft gəlirlərində azalmalar müşahidə olunur, işğaldan azad olunmuş rayonlara daha çox yatırım tələb olunur. İndiyə qədər bu ərazilərə 19 milyard manat xərclənib və bu il də təxminən 4 milyard yenə sərf olunacaq. Qarabağa xərclənən vəsaitin həcmi hər il artacaq. Buna görə də paytaxtın köçürülməsi kimi böyük məbləğdə vəsait tələb edən layihəyə start vermək məntiqli deyil. Əsas məsələ Bakının yükünün azaldılmasıdır və bunu paytaxtın köçürmədən də etmək mümkündür. Azərbaycanın digər şəhərlərinə, əsasən də azad olunan bölgələrə dövlət və hökumət orqanlarından bəzilərinin, məsələn, Kənd Təsərrüfatı Nazirliyinin, Sosial Müdafiə Fondunun, Rəqəmsal İnkişaf və Nəqliyyat Nazirliyinin, həmçinin universitetlərin köçürülməsi, həmin yerlərdə yarım milyonluq şəhərlərin yaradılması gələcəkdə Bakının yükünün azaldılmasına xidmət edən amillərdir.

Bütün iqtisadi, mədəni, sosial infrastruktur və iş imkanları Bakıda toplaşmış. Buna görə paytaxt boşulur. Bu problemləri doğuran səbəbləri aradan qaldırmaq, bir sıra nazirlikləri başqa şəhərlərə köçürsək, kifayət qədər ciddi effekt yarada bilər. Fantastik xərclər etmədən Bakını yaşana biləcək şəhərə çevirmək mümkündür. Bakı qo-

runmaq və təhlükəsizlik nöqtəyindən nəzərdən sərhədlərdən kifayət qədər uzaqdır və dəniz üzərindən qorunması da mümkündür. Bu şəhər paytaxt üçün çox əlverişli yerdir.

Türkiyədə paytaxtın İstanbuldan Ankaraya köçürülməsi ona görə baş verdi ki, İstanbul təhlükələrə açıq bölgədə idi. Ankara isə ölkənin daxilindədir və potensial təhlükələrdən uzaqda yerləşir. Bakının isə belə dərdi yoxdur".

Memar Cahid Həsənov isə deyir ki, paytaxtın köçürülməsi böyük məbləğdə investisiya və uzun müddət tələb edir. Onun sözlərinə görə, eyni zamanda Bakı əhalisinin sığacağı ikinci bir şəhər hazırda yoxdur: "İnzibati binalar, nazirliklər, qurumlar Bakıdan çıxarılmalıdır. Məsələn, Energetika Nazirliyi Mingəçevirdə, Kənd Təsərrüfatı Nazirliyi isə Gəncə və ya Bərdədə fəaliyyət göstərsin. Konservatoriya isə Qarabağda yerləşsin. Bakını inzibatişdirilmiş şəhər statusundan çıxarmaq və turizm, gəzinti məkanına çevirmək lazımdır. Paytaxtın ağırlığına tab gətirən ikinci bir şəhəri təsəvvür etməm. Məsələn, Bərdə belə bir ağırlığa dözməz, çökər. Lakin inzibati binaların, ali məktəblərin ayrı-ayrı bölgələrə köçürülməsi həm həmin yerləri inkişaf etdirir, həm də Bakıda sıxlıq azalar. Sıxlığı azaltmaq üçün metro xətlərinin sayı artırılır, lakin bu da öz faydasını vermir, çünki Bakıya axın dayan-

mir".

Nəqliyyat məsələləri üzrə ekspert Rauf Ağamirzəyev deyir ki, Bakıda sıxlığı azaltmaq daha sərfəli variantdır: "Hazırda Qarabağda böyük quruculuq işləri gedir, buna isə böyük maliyyə sərf olunur. Buna görə də paytaxtın köçürülməsi məsələsi gündəmdə deyil. Belə olan halda paytaxtın yükünün azaldılmasından və bu istiqamətdə olan həllərə diqqət ayırmalıyıq. İnfrastrukturla bağlı son iki il ərzində görülən işlər sürətləndirilməlidir. 2023-cü ilin ortalarından saatlıq parking sistemi işə düşüb. Bu, çox önəmlidir və daha da təkmilləşdirilməlidir. Bakıda yarımdairəvi yolun tamamlanmasına ehtiyac var. Lökbatan dairəsindən Biləcəri dairəsinə, Zığ dairəsindən aeroporta gedən şose tikilsə də onları əlaqələndirən yarımdairə tikilmədi. Bunlar tamamlandıqdan sonra paytaxta daxil olmadan sürətli əlaqəni təmin etmək olar. Paytaxtın giriş nöqtələrində isə maşınları park edib, səfəri ictimai nəqliyyatla davam etdirmək kimi həlləri təşkil etmək olar. Bunlardan biri hazırda yalnız "Koroğlu" metrostansiyası yaxınlığında təşkil edilib. Zığ, Dərnəgül, avtovağzal və Lökbatan istiqamətində bu növ həlləri təşkil etməklə paytaxta fərdi nəqliyyatın girişin önünü kəsmək və onları ictimai nəqliyyata yönəltmək olar.

Avtobus zolağının yaradılması çox vacib idi, bunun davamı olmalıdır. Şəhərin mobilliyinin onurğa sütunu relsli nəqliyyatdır. Yaxın 5 ilə 10 metrostansiya salınacaq. Xüsusən də bənövşəyi xəttə diqqət ayrılması doğru qərar idi. Tramvay xətlərinin çəkilməsi və şəhəratrafi elektrik qatarları ilə daşınmanın artırılması da faydalı olacaq. Şəhər ətrafında - Binə, Maştağa, cənub istiqamətində 100 kilometr radiusda dəmir yolu var, lakin onun hərəkəti təmin olunmalıdır. Orada nəqliyyat əlçatanlığı artarsa, həmin ərazilərdə yaşamağa meyl artacaq. Bütün bunlar rəşional qərarlardır. Paytaxtın köçürülməsi bundan dəfələrlə baha başa gələcək işdir".

■ **Sahənə RƏHİMLİ,**
Musavat.com

Bakıda memarlıq abidəsinin qanunsuz söküntüsü dayandırıldı

Mədəniyyət Nazirliyi yanında Mədəni İrsin Qorunması, İnkişafı və Bərpası üzrə Dövlət Xidmətinin Bakı Regional İdarəsi tərəfindən yanvarın 9-da Yasamal rayonu, Rostropoviçlər küçəsi, 19 ünvanında yerləşən 5595 inventar nömrəli yerli əhəmiyyətli memarlıq abidəsinə müdaxilə faktı aşkar edilib.

APA xəbər verir ki, Regional İdarədən verilən məlumata görə, abidəyə baxış keçirən zaman qanunsuz söküntü işlərinin aparıldığı müəyyən edilib.

Bildirilib ki, əraziyə dövlət olunmuş aidiyyəti dövlət orqanlarının əməkdaşları ilə birgə söküntü işləri dayandırılıb. Aparılan qanunsuz müdaxilə hallarının aradan qaldırılması ilə bağlı xəbərdarlıq olunub.

Buna baxmayaraq, 19 yanvar tarixində qanunsuz söküntü işlərinin yenidən təkrarlandığı aşkar edilib. Aşkar olunmuş fakt üzrə Dövlət Şəhərsalma və Arxitektura Komitəsi yanında Bakı Şəhər Memarlıq və Şəhərsalma Baş İdarəsi ilə birgə qanunsuz görülən işlər dayandırılıb.

Abidənin əvvəlki vəziyyətinə qaytarılması üçün tədbirlər davam etdirilir.

Xankəndinin Baş planını xarici şirkət hazırlayır

Xankəndidə həyat yenidən canlanır. Şəhərin Baş planının hazırlanması istiqamətində işlərə başlanılıb.

Bunu Xankəndi şəhərində, Ağdərə və Xocalı rayonlarında Berpa, Tikinti və İdarəetmə Xidmətinin ictimaiyyətlə əlaqələr şöbəsinin müdiri vəzifəsinə təyinat olunmuş jurnalist Afət Telmanqızı bildirib. "Günbəgün abadlaşan, yenidən qurulan Xankəndi hər gün simasını dəyişir. Şəhərdə genişmiqyaslı tikinti-quruculuq işləri aparılır. Füsunkar təbiəti, tarixi-mədəni abidələri ilə tanınan Xankəndinin turizm məkanına çevrilməsi üçün də tədbirlər görülür".

A.Telmanqızı deyib ki, Xankəndi şəhərinin Baş planının hazırlanması istiqamətində görülən işlər dünyada nüfuzlu şirkətlərdən biri olan "Chapman Taylor" tərəfindən aparılır.

“Sahibkarlıq sahəsində aparılan yoxlamaların dayandırılması haqqında” Qanuna dəyişiklik edilib. Dəyişikliyə əsasən, Azərbaycanda sahibkarlıq sahəsində aparılan yoxlamaların dayandırılmasının müddətinin 2026-cı il yanvarın 1-nə qədər uzadılması nəzərdə tutulur. Əsas məqsədi sahibkarlıq fəaliyyəti sahəsində yoxlamaların vahid qaydalarının müəyyən edilməsindən və həmin yoxlamaların aparılması zamanı sahibkarların onların fəaliyyətinə qanunsuz müdaxilələrin qarşısının alınmasından ibarətdir.

Yaxın 1 ildə yalnız vergi yoxlamaları, insanların həyat və sağlamlığına, dövlətin təhlükəsizliyinə və iqtisadi maraqlarına təhlükə yaran hallar üzrə siyahısı müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən müəyyən edilən yoxlamalar aparıla bilər. Həmin yoxlamalar da müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi məhdudiyyət nəzərə alınmaqla aparılır. Qanunun müddəaları korrupsiya cinayətlərinin araşdırılması ilə əlaqədar Baş Prokurorluğun apardığı yoxlamalara şamil edilmir. Sahibkarlar bu qanunun tələbləri pozulmaqla həyata keçirilən yoxlamalardan müvafiq icra hakimiyyəti orqanına, prokurorluq orqanlarına, həmçinin inzibati və məhkəmə qaydasında şikayət verə bilər.

mühitini yaxşılaşdırır və iqtisadi inkişafı stimullaşdırır. Onlar qeyd edirlər ki, bu addım sahibkarların üzərindəki inzibati yükü azaldır və onların fəaliyyətini daha şəffaf və səmərəli edir.

Digər tərəfdən, bəzi ekspertlər də narahatlıqlarını ifadə edərək bildirirlər ki, yoxlamaların tamamilə dayandırılması müəyyən sahələrdə nəzarətin zəifləməsinə və qanun pozuntularının artmasına səbəb ola bilər. Onlar təklif edirlər ki, yoxlamaların tam dayandırılması əvəzinə, risk əsaslı və seçmə yoxlamalar aparılaraq həm sahibkarların maraqları qorunsun, həm də qanun pozuntularının qarşısı alınsın.

İqtisadçı Eldəniz Əmirov mövzu ilə bağlı “Yeni Müsavat”a fikirlərini bölüşüb: “Sahibkarlıq sahəsində

Sahibkarlıq sahəsində yoxlamaların dayandırılmasının mənfi tərəfləri

İqtisadçı hesab edir ki, sahibkarlıq subyektləri hökumətin bu addımından sui-istifadə edə bilər

masi istiqamətində nəzarətin maksimum səviyyədə olmasına çalışılır. Çünki müxtəlif bürokratik əngəllər və administrativ maneələr müəyyən icra qurumlarının sahibkarlıq fəaliyyətləri üçün zamanında gizli problemlərin yaradıldığı göstərir. Ona görə də məhz yoxlamaların dayandırılması bir növ zərurətə çevrilmişdi. Prosesin öz əhəngində saxlanması üçün hər il bu yoxlamaların dayandırılması bir il olmaqla uzadılır. O ki qaldı

dımdır: “Amma eyni zamanda da müəyyən mənfi hallar olacaq. Bu yoxlamaların dayandırılmasından sahibkarlıq subyektləri sui-istifadə hallarına bəzən yol verirlər. Bu, həm dövlətin digər qanunvericilik aktlarının pozulması hesabına başa gəlir, eyni zamanda istehlakçıların hüquqlarının pozulması baş verir. Amma bütün hallarda müqayisəli təhlil zamanı yoxlamaların dayandırılması ölkə iqtisadiyyatı və sahibkarlıq eko-

92,4 milyon manat Azərbaycana qaytarıldı

Kənd təsərrüfatı məhsullarının ixracından əldə olunan pul vəsaitlərinin ölkəyə qaytarılması istiqamətində tədbirlər davam etdirilir.

Bu barədə Baş Prokurorluğun məlumatında bildirilir. Xəbər verildiyi kimi, xarici ölkələrə müxtəlif növ məhsulları ixrac edən bəzi sahibkarlıq subyektlərinin müvafiq valyutada olan pul vəsaitlərini Azərbaycan Respublikasına qaytarmaları ilə bağlı Dövlət Gömrük Komitəsindən daxil olmuş məlumatlar əsasında prokurorluq orqanlarında cinayət işləri başlanaraq ibtidai istintaq aparılır.

Hazırkı vaxtdakı Bakı şəhərinin Nizami, Qaradağ və Binəqədi rayon prokurorluqları tərəfindən həyata keçirilən tədbirlər nəticəsində bəzi sahibkarlıq subyektlərinin xarici ölkələrə ixrac edilmiş kənd təsərrüfatı məhsullarının alqı-satqısından əldə etdikləri pul vəsaitlərinin 54,4 milyon ABŞ dollarından artıq (müvafiq dövrün məzənnəsi ilə 92,4 milyon manatdan artıq) hissəsinin ölkəmizdə müvəkkil edilmiş bank hesabına qaytarılması təmin edilib.

Prokurorluq orqanları tərəfindən bu kateqoriya araşdırmalara dair, yeni müxtəlif şəxslər tərəfindən mal və məhsulların ixracı nəticəsində əldə edilən pul vəsaitlərinin ölkəmizdə müvəkkil bank hesablarına qaytarılması istiqamətində zəruri prosessual tədbirlərin icrası davam etdirilir.

Azərbaycanın pomidor ixracı artıb

2024-cü ildə Azərbaycandan pomidor ixracında artım qeydə alınıb.

Dövlət Gömrük Komitəsi xəbər verir ki, 2024-cü ildə Azərbaycandan 175 milyon 430 min dollar dəyərində 145 min 603 ton pomidor ixrac olunub. Bu, 2023-cü ilə müqayisədə dəyər baxımından 8,3%, miqdar baxımından isə 3,6% artım deməkdir.

2023-cü ildə 161 milyon 984 min dollar dəyərində 140 min 588 ton pomidor ixrac edilmişdi. Beləliklə, 2024-cü ildə pomidor ixracının dəyəri 13 milyon 446 min dollar, miqdarı isə 5 min 15 ton artıb.

Fermerlərə 75 milyon manat güzəştli kredit verilib

2024-cü ildə Aqrar Kredit və İnkişaf Agentliyi tərəfindən 9107 kənd təsərrüfatı texnikasının satışı maliyyələşdirilib ki, bu da bir il öncəki göstəricini 40,6 faiz üstələyir.

Aqrar Tədqiqatlar Mərkəzinin hesabatına əsasən, 2024-cü il ərzində aqrar sektorda fəaliyyət göstərən 4105 fiziki və hüquqi şəxsə 75,4 milyon manat məbləğində güzəştli kredit verilib. 2023-cü ilin rəqəmləri ilə müqayisədə kredit alanların sayı 3,6 faiz, kredit məbləği 2,3 faiz artıb.

Qeyd olunan kreditlərdən:

- 50,6 milyon manat - texnika və avadanlıq təyinatlı kreditlərə
- 4 milyon manat - digər güzəştli kreditlərə
- 20,8 milyon manat - mikrokreditlərə yönəldilib.

Qeyd edək ki, iqtisadiyyat nazirinin müavini Sahib Ələkbərov ötən ilin sonlarında verdiyi açıqlamada sahibkarlıq sahəsində aparılan yoxlamaların dayandırılması müddətinin uzadılması məsələsinə toxunmuşdu. O, rəqəmsallaşmanın inkişafı nəticəsində artıq sahibkarları yerində yoxlamağa ehtiyac qalmadığını vurğulayıb. Bundan əlavə, 18 noyabr 2024-cü il tarixində “Sahibkarlıq sahəsində aparılan yoxlamaların tənzimlənməsi və sahibkarların maraqlarının müdafiəsi haqqında” və “Sahibkarlıq sahəsində aparılan yoxlamaların dayandırılması haqqında” Azərbaycan Respublikasının qanunlarında dəyişikliklər edilmişdi. Bu dəyişikliklər sahibkarların maraqlarının daha effektiv müdafiəsini və yoxlamaların tənzimlənməsini nəzərdə tutur.

Bəzi ekspertlər hesab edir ki, yoxlamaların dayandırılması sahibkarların fəaliyyətini asanlaşdıraraq biznes

yoxlamaların dayandırılması haqqında qanun 2015-ci ildə imzalanıb. Bu qanunun qəbul edilməsinin əsas səbəbi həmin dövrdə baş verən devalvasiyadan sonra sahibkarlıq sahəsində yaranmış problemlər və bu problemlərin artmasına yoxlamaların gizli təsir göstərməsi idi. Ona görə də ölkə başçısının təşəbbüsü ilə belə bir qanun Milli Məclisdə qəbul edildi və bu, ölkə başçısının sərəncamı ilə təsdiqləndi. O dövrdən sonra hər ilin əvvəlində bu qanun daha bir il müddətinə uzadıldı. Təbii ki, bu proses bir gün dayanacaq, yəni davamlı olaraq belə gedə bilməz. Lakin digər bir məsələni də vurğulamaq istərdim ki, sahibkarlıq sahəsində aparılan yoxlamaların tənzimlənməsi və sahibkarların maraqlarının müdafiəsi haqqında Azərbaycan Respublikasının digər bir qanunu da mövcuddur. Bu qanun iki il əvvəl də imzalanmışdı. Bütün hallarda, dövlət olaraq sahibkarlıq subyektlərinin yoxlanıl-

bunun mənfi və müsbət tərəflərinə, təbii olaraq, hər bir işdə, qərarda olduğu kimi, bu qərarın da, yeni yoxlamaların dayandırılması prosesinin də öz müsbət və mənfi tərəfləri var. Bu yoxlamalar dayandırılrsa da, məhz sahibkarlıq sahəsində yoxlamaların dayandırılması haqqında qanunun ikinci maddəsində qanunun tətbiq dairəsi təsbit olunub. Təxminən 15 istiqamət üzrə yoxlamaların aparılmasına icazə verilir. Onsuz da yoxlamalar tam dayandırılmamışdı. Vacib istiqamətlərdə yoxlamalar davam etdirilməkdədir”.

Müsbət tərəfinə gəldikdə, iqtisadçı əlavə edib ki, biznes ekosisteminin inkişaf etdirilməsi, sahibkarların problemlərlə üzləşməməsi, bürokratik əngəllərlə rastlaşmaması, qəsdən yarıdan maneələrlə üzləşməməsi və digər önəmli problemlərin aradan qaldırılması üçün bu qanunun uzadılması müsbət bir addım

systemi üçün daha önəmlidir”.

Yada salaq ki, bir neçə il öncə bu məsələ gündəmə gələndə **Standartlaşdırma, Metrologiya və Patent üzrə Dövlət Komitəsinin sədri Ramiz Həsənov** etirazını bildirmişdi. O, sahibkarlıq sahəsində aparılan yoxlamaların dayandırılmasının sui-istifadə hallarının artmasına gətirib çıxaracağı ilə bağlı məsələyə münasibət bildirərken demişdi ki, sahibkarlıq sahəsində planlı yoxlamaların aparılmasının əleyhinədir: “Neçə ola bilər ki, əvvəlcədən hansı müəssisənin yoxlanılması belli olsun. Komitə bu nəzarət sisteminin bazar vasitəsilə təkmilləşdirilməsini təklif edir. Belə ki, bu sahə ilə məşğul olan dövlət qurumları istehlak bazarında olan məhsulları alıb, qeydiyyata alınmış laboratoriyada yoxlamalı və onun nəticəsinə uyğun olaraq yoxlama aparılmalıdır. Bu, ölkəyə idxal olunan məhsullara da şamil edilməlidir. Fikrimcə, müəs-

sisəni narahat etmək yox, bazar vasitəsilə keyfiyyətsiz məhsulları aşkar etmək lazımdır”.

R.Həsənov əlavə edib ki, Azərbaycanda istehsal olunan məhsulların yoxlanılması ilə bağlı bu sahəyə aid bütün orqanlar birgə çalışır: “Dövlət başçısının tapşırığına əsasən, sahibkarlıq obyektlərinin yoxlanılması sahəsində dəyişikliklər aparılmalı, xarici ölkələrin bu sahədə olan təc-

rübəsi öyrənilməli və tətbiq edilməlidir. Həmçinin müvafiq islahatların aparılması ilə bağlı dövlət başçısı köməkçi təyin edib. Təbii ki, islahatlar olacaq. Təkliflər hazırlanır və yaxın zamanda təqdim ediləcək. Ümumiyyətlə, bu qərar tamamilə düzgündür, bu sahə təkmilləşdirilməli, hətta lazım olarsa, bu işlə məşğul olan yeni qurum yaradılmalıdır”.

□ **Afaq MİRAYİQ,**
“Yeni Müsavat”

Ötən ilin 11 ayı ərzində icbari tibbi sığorta üzrə Xidmətlər Zərfi çərçivəsində 151 orqan transplantasiyası əməliyyatı icra olunub. Bu barədə İcbari Tibbi Sığorta üzrə Dövlət Agentliyindən məlumat verilib. Qeyd olunub ki, bunlardan 50%-ni böyrək, 46%-ni qaraciyər, 4%-ni isə sümük iliği transplantasiyası əhatə edir.

Əlbəttə ki, orqan transplantasiyası çox bahalı tibbi prosedurlardan biridir. Tibbi sığorta bu əməliyyatların maliyyə yükünü qarşılayaraq, xəstələrin və ailələrin maddi çətinliklərini azaldır. Bu, xüsusilə sosial-iqtisadi vəziyyəti zəif olan ailələr üçün həyati önəm daşıyır. İcbari tibbi sığorta çərçivəsində transplantasiya əməliyyatlarının dövlət tərəfindən təmin olunması, əhəlinin geniş təbəqələri üçün tibbi xidmətlərin elçətanlığını artırır.

Bəs bu göstəricilər digər ölkələrlə müqayisədə yetərli-dirmi? Azərbaycanda bu sahədə hansı çətinliklər yaşanır?

Azərbaycanda orqan transplantasiyasının tarixi xüsusi diqqətə layiqdir. Bu sahədə ilk uğur akademik Mirməmməd Cavadzadənin rəhbərliyi ilə 1971-ci ildə əldə olunub. Cənubi Qafqaz və Yaxın Şərqdə ilk dəfə olaraq Azərbaycanda həyata keçirilən böyrək transplantasiyası əməliyyatı tibbin tarixinə qızıl

ha geniş miqyasda tətbiq edilməsini çətinləşdirir.

Məlumat üçün bildirək ki, orqanlarını bağışlamaq istəyən şəxslər şəxsiyyətlərini təsdiq edən sənədlə Orqan Donorluğu və Transplantasiya üzrə Koordinasiya Mərkəzinə müraciət etməli və müvafiq ərizəni doldurmalıdır. Bu proses tamamilə könüllülük prinsipi əsasında həyata keçirilir və şəxsin ailəsinə məlumat verilib-verilməməsi bağışlayanın öz qərarından asılıdır. Yeni ailəyə məlumatın çatdırılması mərkəzin deyil, donorun şəxsi səlahiyyətindədir. Bu yanaşma insan hüquqlarına və şəxsi azadlığa hörmətin təzahürüdür.

Bununla belə, ölkədə donorluq mədəniyyətinin inkişafına mane olan əsas çətinliklərdən biri meyitdən orqan götürülməsi ilə bağlı ailələrin razılıq verməməsidir. Beyin ölümü keçirən şəxslərin orqanlarının transplantasiyası üçün ailə üzvlərinin icazəsi tələb olunur, lakin mövcud ictimai-sosial münasibətlər bu

Tibbi sığorta ilə orqan transplantasiyası - əsas problem...

Ölkədə donorluqla bağlı əsas çətinliklərdən biri meyitdən orqan götürülməsinə ailələrin razılıq verməməsidir

yük irəliləyiş hesab olunmalıdır. Düşünürəm ki, əməliyyatların sayı kifayət qədər yüksək olmasa da, bu, yenə də yaxşı göstəricidir. Çünki orqan nəqli dünyanın əksər ölkələrində insanların həyatını xilas edən mühüm tibbi xidmət növüdür. Lakin ölkəmizdə orqan bankının yaradılması ilə bağlı məsələlər hələ də öz həllini tapmayıb. Səhiyyə strukturları arasında koordinasiyanın qurulması, infrastrukturun formalaşdırılması, şəbəkələşmə və donor bankının yaradılması istiq-

mövzuya daha açıq yanaşmağa təşviq edilməlidir. Ölkəmizdə psixoloji hazırlaşma müddəti çətin keçsə də, gec-tez bu sistemin tətbiqi qaçılmaz olacaq".

Bakı Ağrı Klinikasının baş həkimi, invaziv ağrı müdaxiləsi Zülfüqar Yusifov isə açıqlamasında bildirib ki, orqan transplantasiyası əslində ölkəmizdə yeni inkişaf edən bir sahədir, lakin uğurla davam etməkdədir: "Doğrudur, qeyd olunan rəqəmlər kiçik göstəricilərdir, amma təbii ki, zamanla bu sa-

Kimlərə burun əməliyyatı olmaz?

Rinoplastika qadınların, gənclərin ən çox üz tutduğu əməliyyatdır. Son zamanlar ağırlaşmaları az deyil. "Medicina" xəbər verir ki, plastik cərrah Maksim Meronov kimlərə rinoplastikanın əks göstəriş olduğunu açıqlayıb.

"Rinoplastikaya ağır ürək-damar xəstəlikləri, şəkərli diabet və onkoloji hallarda yol verilmir. Qanın laxtalanma pozğunluqları və ya aktiv infeksiyalar zamanı da bu cür cərrahi əməliyyatlar aparılmamalıdır. Bir çox xəstəliyin kəskinləşməsi zamanı rinoplastika əməliyyatı insanın sağlamlığına mənfi təsir göstərə bilər.

Rinoplastika bu ürək-damar xəstəliklərində əks göstərişdir: qeyri-sabit stenokardiya, ağır arterial hipertenziya, infarktdan sonra, ürək çatışmazlığı, diabet, onkologiya, qanın laxtalanma pozğunluqları, aktiv yoluxucu proseslər, o cümlədən kəskin respirator virus infeksiyaları və qrip.

Belə bir vəziyyətdə xəstənin vəziyyətini sabitləşdirmək lazımdır.

Belə bir əməliyyat üçün başqa bir əks göstəriş hamiləlik və ana südüdür. Bu qadınların dəyişmiş hormonal fonu toxumaların sağlamlığına təsir göstərir".

Rusiyada qripə görə bağça və məktəblər bağlandı

Rusiyanın bir neçə əyalətində artıq qrip səbəbindən qapanmalar başlayıb. "Medicina" xəbər verir ki, Omskda kəskin respirator virus infeksiyalarına görə 24 uşaq bağçası və 9 orta məktəb bağlandı.

Rayonda bir həftə ərzində kəskin respirator virus infeksiyaları və qripə yoluxma halları 1,4 dəfə artıb. Bir həftə ərzində 40% təşkil edən kəskin respirator virus infeksiyalarına yoluxma hallarının artması Omskda 19 uşaq bağçasında 24 qrupun və 5 məktəbdə 9 sinfin karantini üçün bağlanmasına səbəb olub.

Omsk vilayəti üzrə Rospotrebnadzor Administrasiyasının mətbuat xidmətindən TASS-a bildiriblər ki, regionda kəskin respirator virus infeksiyaları və qripə yoluxma halları həftə ərzində 1,4 dəfə artaraq hər 10 min nəfərə 43,7-yə çatıb.

Qrupda (sinifdə) və ya bütövlükdə təhsil müəssisəsində 20 faiz və ya daha çox xəstəlik halları aşkar edildikdə, tədris prosesinin dayandırılması barədə vaxtında qərar qəbul edilməsi kəskin respirator infeksiyaların qarşısının alınması üçün vacib tədbirdir.

həflərlə yazılıb. Lakin sonradan müəyyən səbəblərə görə bu əməliyyatlar dayandırılmışdı. Azərbaycanın müstəqillik əldə etməsindən sonra bu sahə yenidən inkişaf etməyə başlayıb. Müstəqil dövlətin hüquqi bazasının formalaşdırılması, xüsusən də 1999-cu ildə qəbul edilən "İnsan orqan və ya toxumalarının transplantasiyası haqqında" Qanun bu sahənin inkişafı üçün zəmin yaradıb. Nəticədə Orqan Donorluğu və Transplantasiya üzrə Koordinasiya Mərkəzi yaradılıb.

Nazirlər Kabinetinin 2022-ci il 20 avqust tarixli qərarına əsasən, yaradılan bu mərkəz ölkədə transplantasiya əməliyyatlarının koordinasiya edilməsi, orqan donorluğu sahəsində hüquqi və etik qaydaların tətbiqi və maarifləndirmə tədbirlərinin təşkili ilə məşğuldur. Lakin bu sahədə görülən işlərə baxmayaraq, cəmiyyətin orqan donorluğuna münasibəti, xüsusən də meyitdən donor orqan götürülməsi ilə bağlı mövcud stereotiplər, bu prosesin da-

icazənin alınmasını çox vaxt çətinləşdirir.

Mütəxəssislər bildirir ki, ölkəmizdə orqan donorluğu ilə bağlı stereotiplərin aradan qaldırılması üçün cəmiyyətdə geniş maarifləndirmə işlərinin aparılması zəruridir. İnsanlara bu addımın həyat qurtarmaq üçün əhəmiyyəti izah edilməli, bu sahədəki dini, etik və sosial məsələlərlə bağlı doğru məlumatlar çatdırılmalıdır.

Bu istiqamətdə qardaş Türkiyənin təcrübəsi örnək olaraq götürülür. Türkiyədə orqan donorluğu ilə bağlı maarifləndirmə kampaniyaları və qanunvericilikdə edilmiş dəyişikliklər nəticəsində meyitdən orqan götürülməsi sahəsində ciddi irəliləyiş əldə olunub. Xüsusilə ailələrin donorluq qərarlarına daha müsbət yanaşması üçün həyata keçirilən tədbirlər diqqətəlayiqdir.

Mövzu ilə bağlı tıbb elmləri doktoru, professor Adil Qeybullayev "Yeni Müsavat"a danışdı: "Əslində orqan nəqli əməliyyatlarının Azərbaycanda aparılması bö-

mətinə ciddi problemlər mövcuddur.

Azərbaycanda əsasən qohumlar donor olur, yeni qohumlar başqasının həyatını xilas etmək üçün riskə gedirlər. Dünyanın əksər ölkələrində bu yanaşma geniş yayılmayıb. Orqan mənbəyi əsasən beyin ölümü keçirmiş, sağlam şəxslərdir. Adətən avtomobil qəzaları, travmalar və ya təbii fəlakətlər nəticəsində həyatını itirən şəxslərdən orqanlar götürülür və növbədə olan insanlara nəql edilir. Biz də bu sistmə keçməliyik. Bunun üçün beyin ölümü keçirmiş şəxslərin yaxınlarının razılığını almaq vacibdir.

Lakin burada ən ciddi psixoloji məsələ ondan ibarətdir ki, ölkəmizdə heç kim bu cür hallara hazır deyil. Yaxınını itirmiş insanlar beyin ölümü keçirmiş şəxsin orqanlarının götürülməsinə razı olurlar. Problem də məhz bu mental baryerdən qaynaqlanır. Hesab edirəm ki, bu məsələ ilə bağlı maarifləndirmə işləri aparılmalı və cəmiyyət bu

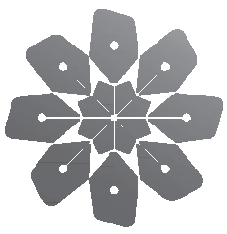
hədəki işlər daha da dərinləşəcək və inkişaf edəcək. Əhali arasında bu məsələ ilə bağlı həm maarifləndirmə işləri aparılır, həm də tibbi təlimatlar mövcuddur. Uyğunlaşdırılmış şəraitdə mövcud donorlarla işlərin adekvat həyata keçirilməsi təmin edilir. Transplantasiyada həm alıcı, yeni rezident xəstə tərəfindən, həm də donor tərəfindən prosesə razılıq verilməsi olduqca vacibdir. Eyni zamanda dünyasını dəyişmiş şəxslərdən orqan götürülməsi üçün vaxtında razılıq alınması və insanların yaşadıqları dövrdə bu razılığı əvvəlcədən vermələri donor təminatını təmin edən əsas məsələlərdən biridir. Bu, transplantasiya üçün lazım olan orqanların vaxtında əldə edilməsinə imkan yaradır və olduqca vacibdir.

Digər tərəfdən, bu sahədə çalışan kadrların çoxalması da böyük əhəmiyyət kəsb edir. Hazırda ölkəmizdə transplantasiya sahəsində çalışan mütəxəssislər barmaqla sayılacaq qədər azdır, lakin onlar bəlli klinikalarda olduqca

uğurla fəaliyyət göstərirlər. Bununla belə, qeyd etdiyim kimi, bu sahədə mütəxəssislərin sayının artması və komandanın genişlənməsi çox vacibdir. Çünki orqan transplantasiyası kifayət qədər ciddi, böyük əmək, zaman və yaxşı infrastruktur tələb edən tibbi xidmətdir. Bu baxımdan, mövcud kadrların daha da təkmilləşməsi və yeni mütəxəssislərin yetişdirilməsi olduqca önəmlidir. Bundan əlavə, orqan transplantasiyası xidmətinə həyata keçirən klinikaların sayının artırılması da vacibdir.

Şübhəsiz ki, Şərq aləmində, xüsusən də müsəlman dünyasında orqan bağışlama mövzusunə könüllü yanaşma ilə bağlı müəyyən təsirlər mövcuddur. Bu istiqamətdə ara-sıra maarifləndirici işlər aparılır, qanunverici baza hazırlanır və təkmilləşdirilir. Bu tədbirlər donorluğun genişlənməsi və transplantasiya sahəsində irəliləyişlərin əldə edilməsi üçün əhəmiyyətli addımlardır".

□ **Xalidə GƏRAY,**
"Yeni Müsavat"

**Azərbaycan
Respublikasının
Mədlanın İnkişafı
Agentliyi**

Regionların sosial-iqtisadi inkişafının təşviq edilməsi

“İndiyədək həyata keçirilən sosial islahatlar dörd milyondan çox vətəndaşımızı əhatə edib və dövlət büdcəsindən əlavə olaraq bu məqsədlə hər il yeddi milyard manat vəsait xərclənib. Builki sosial islahatları da əlavə etsək, artıq cari ildən başlayaraq sosial məqsədlərə ildə 8,5 milyard manat vəsait xərclənəcək. Bunu açıqlamasında (Azertac) Milli Məclisin Əmək və sosial siyasət komitəsinin sədri Musa Quliyev bildirib. O əlavə edib ki, Prezidentin elan etdiyi beşinci sosial islahatlar paketi çərçivəsində minimum əməkhaqqı 55 manat artırılaraq 400 manata, minimum pensiya 40 manat artırılaraq 320 manata çatdırılıb: “Beləliklə, 2025-ci il üçün dövlət büdcəsində sosial yönümlü xərclər 17 milyard manatı keçdi. Bu isə bütövlükdə dövlət büdcəsinin 41 faizi deməkdir. Bu kimi tədbirlər - daimi pensiyaların, orta aylıq əməkhaqqının artması, bütövlükdə əməkhaqqı fondunun böyüməsi vətəndaşlarımızın sosial rifahının daha da yaxşılaşdırılmasına gətirib çıxarır.

Musa Quliyev dövlətin apardığı sosial siyasətin bir istiqamətinin də aktiv sosial müdafiə tədbirləri olduğunu qeyd edərək deyib: “Yeni iş yerlərinin açılması, vətəndaşlarımızın məşğulluq imkanlarının genişləndirilməsi, xüsusən gənclərin və ilk peşə fəaliyyətinə başlayan şəxslərin peşə hazırlığının aparılması, onların daha çox tələb olunan və daha çox əməkhaqqı verilən ixtisaslara yönəldirilməsi istiqamətində də kifayət qədər işlər görülür. Məsələn, bu məqsədlə 2025-ci ildə işsizlikdən Sığorta Fondunun vəsaiti ötən ilə nisbətən 9,5 faiz artırılıb. Pensiya təminatının, vətəndaşlarımızın ehtiyacı olan müavinət və təqaüdlərin təmin olunmasının yüksək səviyyədə

həyata keçirilməsi üçün Dövlət Sosial Müdafiə Fondunun vəsaitləri də bu il ötən ilə nisbətə 1,5 faiz artırılaraq 7,7 milyard manata çatıb. Beləliklə, 2025-ci ilin dövlət büdcəsi xərcləri 41 milyard manata və bütövlükdə icmal büdcənin xərcləri isə 48 milyard manata çatıb ki, bu da müstəqilliyimizin son illərinin ən yüksək büdcəsidir”.

Bəs işğaldan azad olunan ərazilərdə məskunlaşma, əhəlinin işlə təmin olunma prosesi necə gedir? Bu vaxta qədər nə qədər insan işlə təmin olunub? Əsasən hansı sahələrdə bu bölgə üçün prioritetdir?

Yeri gəlmişkən, işğaldan azad edilmiş ərazilərə qayıdış prosesi mərhələli şəkildə həyata keçirilir. 2024-cü ilin oktyabr

Regionların inkişafı

YENİ ÜSAVAT
N 13 (8623) 24 yanvar 2025

İşğaldan azad rayonlarda bu işçilərə ehtiyac var

Qurum rəsmisi deyir ki, bu günə kimi 2500-dən çox şəxs işlə təmin olunub və...

ayına olan məlumata görə, bu ərazilərdə ümumilikdə 8517 nəfər (2228 ailə) daimi məskunlaşmışdır. Əhəlinin məskunlaşdığı əsas bölgələr bunlardır: Füzuli şəhəri: 822 ailə (3132 nəfər), Laçın şəhəri: 570 ailə (2090 nəfər), Zabux kəndi: 217 ailə (823 nəfər), Sus kəndi: 59 ailə (215 nəfər), Zəngilan rayonu, Ağal kəndi: 175 ailə (871 nəfər), Şuşa şəhəri: 204 ailə (763 nəfər), Talış kəndi: 20 ailə (90 nəfər). Qeyd edək ki, məskunlaş-

ma prosesi davam edir və əhəlinin qayıdışı üçün infrastrukturun yaradılması istiqamətində işlər sürətlə aparılır. Gələcəkdə daha çox vətəndaşın doğma yurdlarına qayıdışı planlaşdırılır.

Əmək və Əhəlinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi yanında Dövlət Məşğulluq Xidmətinin Mətbuat katibi Əsmər Nəcməddin qızı mövzu ilə bağlı “Yeni Müsavat”a deyib ki, hazırda “Böyük Qayıdış” proqramının icrası uğurla davam

edir: “Artıq işğaldan azad olunan ərazilərin sakinləri öz doğma yurdlarına köçürülür. Sakinlərin işğaldan azad olunmuş ərazilərə qayıdışı təmin edildikcə diqqət mərkəzində saxlanılan vacib məsələlərdən biri də həmin ərazilərdə məşğulluğun təmin olunmasıdır. Əmək və Əhəlinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyinin tabeliyində Dövlət Məşğulluq Agentliyi tərəfindən artıq həmin ərazilərdə əhəlinin məşğulluq məsələlərinin həlli sahəsində genişmiqyaslı iş-

lər aparılır. Görülən işlərin nəticəsi olaraq artıq 4 minə yaxın şəxs Dövlət Məşğulluq Agentliyi tərəfindən aktiv məşğulluq proqramları ilə əhatə olunub. Onlardan 2500-dən çox şəxs işlə təmin olunub və daha bir qrup sakinin də məşğulluğunun təminatı üçün işlər aparılır. Eyni zamanda sakinlər üçün peşə hazırlığı kurslarının təşkili işləri aparılır. Artıq 130-a yaxın şəxs işəgötürənlərlə birgə təşkil olunan peşə hazırlığı kurslarına cəlb edilib. Doğma yurdlarına qayıdan vətəndaşlardan 200-ə yaxın sakin üçün işə özünüməşğulluq proqramı çərçivəsində kiçik təsərrüfatlar da yaradılıb. İşğaldan azad edilmiş ərazilərdə əmək yarmarkalarının təşkili də davam etdirilir. Ötən il həmin ərazilərdə daha 6, yanvar ayında isə 2 yarmarka keçirilib”.

Qurum rəsmisi “İşğaldan azad olunan ərazilərdə işəgötürənlər daha çox hansı sahələrə yönləndirilir, hansı sahələrə tələbat daha çoxdur”, sualına da cavab verib: “Təbii ki, burada işə götürülənlərin təqdim etdiyi vakansiyadan asılıdır. Amma nəzərə alsaq ki, işğaldan azad olunan ərazilərdə daha çox tikinti-quruculuq işləri, xidmət sahələri üzrə əməkdaşlara ehtiyac ola bilər. Daha çox yönləndirmə bu istiqamətlər üzrədir”.

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyəsi əsasında nəşr olunur. Yazını hazırladı: Afaq MİRAYIQ

İrəvan Minsk Qrupunun “sümüyündən” əl çəkmir

Ermənilər hesab edir ki, ATƏT-in Minsk Qrupu fəaliyyət göstərməyə də, gələcəkdə “faydalı ola bilər”

“Əgər münaqişə yoxdursa, münaqişənin həlli ilə məşğul olan formatın olmasının nə mənası var?” Bu barədə Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyan bildirib. “Biz bu mövqeyi başa düşürük, amma əmin olmaq istəyirik ki, Azərbaycan da bu məsələyə eyni məntiqə yanaşsın” - Paşinyan deyib.

Ermənistanın xarici siyasətini və Avropaya inteqrasiya siyasətini tənqid edən Çiçəklenen Ermənistan Partiyasının lideri Edmon Marukyan isə Minsk Qrupunun buraxılmasını “son dərəcə təhlükəli” adlandıraraq: “Minsk Qrupunun buraxılması ona gətirib çıxaracaq ki, əslində biz işğalçı kimi tanınırıq, Marukyan hesab edir. Azərbaycan bizim faşist və işğalçı dövlət olduğumuz fikrini təbliğ edir və keçmişimizi nəzərə alsaq, diqqətli olmalıyıq. Minsk Qrupu dünyanı “Ermənistan işğalçısıdır” deməkdən saxlayan beynəlxalq hüquqi format idi. Söhbət ondan gedirdi ki, münaqişə var idi və onu həll etmək üçün Minsk Qrupu yaradılıb. Lakin Bakı münaqişənin bitdiyini iddia edir və qrupun buraxılmasını təklif edir. Baş nazirimiz də bunu təsdiqləyir”.

Erməni siyasətçi hesab edir ki, ATƏT-in Minsk Qrupu fəaliyyət göstərməyə də, gələ-

cəkdə “faydalı ola bilər”. Onun fikrincə, onun ləğvindən yalnız Azərbaycan qazanır, Ermənistan isə əvəzində heç nə almadan onun ləğvinə razılaşıb.

Qeyd edək ki, Ermənistanın siyasi dairələrində bir çoxları Edmond Marukyanın fikrini bölüşürlər. Xüsusən də müxəlifət düşərgəsində də oxşar fikirlər səslənir, iqtidarın əleyhdarları sülh sazişi imzalanana qədər Minsk Qrupunun ən azı formal mövcudluğunu qorumağa çağırırlar.

Rəsmi İrəvanın da Minsk Qrupunun buraxılmasını sülh danışıqlarının gedişatı ilə əlaqələndirib-əlaqələndirmədiyi, yoxsa erməni tərəfinin saziş imzalanmadan ATƏT-ə qrupun buraxılması ilə bağlı müzakirə göndərməyə hazır olub-olmadığı da aydın deyil.

Milli Məclisin deputatı, Ana Vətən Partiyasının sədr müavini Günay Ağamalı “Yeni Müsavat”a bildirdi ki, ATƏT-in Minsk Qrupu beynəlxalq diplomatiya kontekstində Azərbaycan və Ermənistan arasında keçmiş Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin sülh yolu ilə həll etmək məqsədilə yaradılan qurum idi: “Hər kəsə məlumdur ki, sözügedən üçlü format münaqişə müddətində hər hansı bir ciddi fəaliyyətlə yadda qalmadı. Ək-

sinə, hər üç dövlət bəzən aşkar, bəzən də üstüörtülü Ermənistanı dəstəkləməklə İrəvanın təcavüzkar, işğalçı siyasətini stimullaşdırırdı. Ermənistan isə cəzasızlıq mühitində işğalçı siyasətini rəsmiləşdirməyə çalışırdı. Təbii ki, bu kimi qanunsuz fəaliyyətlər və beynəlxalq təsisatlar fonunda Minsk Qrupunun fəaliyyətsizliyi Azərbaycana ərazi bütövlüyü və suverenliyini bərpa etmək üçün hərbi əməliyyatlara başlamağa sövq etdi. 44 gün davam edən Vətən müharibəsi işğal faktorunun aradan qalxması ilə nəticələndi. Hazırda ATƏT-in Minsk Qrupu de-yure olmasa da,

de-fakto olaraq işi yekunlaşdırılmış qurumdur. Çünki artıq Azərbaycan və Ermənistan arasında Qarabağ münaqişəsi sona çatıb və sülh danışıqları çərçivəsində üçlü formatın mövcudluğuna ehtiyac yoxdur. Lakin Ermənistan rəhbərliyi beynəlxalq ictimaiyyətin diqqətini cəlb etmək üçün formatın mövcudluğunu davam etdirməyə çalışır. Onlar elə bir görüntü yaratmaq istəyirlər ki, sanki hələ də həmsədrlər institutun mövcudluğu gərəkdir. Amma rəsmi İrəvan Minsk Qrupunun ləğvi ilə əlaqədar yekun qərarı qəbul etməyə məcbur olacaq”.

AĞ Partiya başqanının I müavini, siyasi şərhçi Əhəd Məmmədli Minsk Qrupunun hər zaman Azərbaycanın əleyhinə olmasından söz açdı: “ATƏT-in Minsk Qrupu qurulandan mənasız bir təşkilat olub. Tarix də göstərdi ki, aparıldığı danışıqlarda heç nəyə nail ola bilmədiklər. İşləri-gücləri Qarabağda çaxır içib, kabab yemək idi. Müharibədən sonra Bakıya son səfərlərində onlara aydın bildirildi ki arzu olunmayan qonaqdırlar. Bu qurum ən başlanğıcdan Azərbaycanın əleyhinə işləyirdi. 3 həmsədrin hamısı zaman göstərdi ki, ermənilərin yanında oldu. Bütün

bu illərdə düşdüyümüz çətin vəziyyətdən çıxmağa müvəffəq olduq. Bundan sonra birtərəfli olaraq Minsk Qrupu formatından çıxıb bildiyimizi Ermənistanla dikte etməyi bacarmalıyıq. ATƏT-in Minsk Qrupunu da tarixin zibilliyinə göndərməliyik”.

Siyasi analitik Asif Nərimanlını fikrincə, Minsk Qrupu məsələsinə Ermənistan üçün sülh danışıqlarında zaman-zaman kart kimi irəli sürüləcək: “De-fakto mövcud olmayan Minsk Qrupunun de-yure ləğv edilməsi qaçılmazdır, əks təqdirdə, sülh sazişinin imzalanması perspektivi çətin olacaq. Bunu İrəvanda da anlaşırlar. Lakin Paşinyan hakimiyyəti Minsk Qrupunun de-yure ləğv edilməsindən sülh danışıqlarında kart kimi istifadə etmək niyyətindədir. Yəni hansısa məsələdə Azərbaycandan güzəştə əldə etmək, əvəzində Minsk Qrupu məsələsində razılaşmaq istəyir. Bu güzəştlərdən biri sülh sazişi mətnində bəndlərdən birinin arxa plana keçirilməsidir. Söhbət üçüncü ölkələrin qüvvələrinin sərhəddən çıxarılmasından gedir. Ermənistan Aİ missiyasını saxlamaqda qərarlıdır, bununla bağlı təklif irəli sürülüb. İstisna deyil ki, Bakıdan Minsk Qrupunun ləğvinə qarşıqlıq üçün ölkələrin qüvvələrinin sərhəddən çıxarılma məsələsində tələbi yumşaltmağı istəyirlər. Ümumiyyətlə, Minsk Qrupu məsələsi Ermənistan üçün sülh danışıqlarında zaman-zaman kart kimi irəli sürüləcək”.

□ **Cavanşir ABBASLI, “Yeni Müsavat”**

MUSAVAT

Son səhifə

N 13 (8623) 24 yanvar 2025

Saçınızı taxta daraqla darayın

Gözlə və sağlam saçlara sahib olmaq üçün mütləq baxım etmək lazımdır. Saçları qoruyan taxta darağın faydalarını təqdim edirik:

1. Qan dövranını yaxşılaşdırır;
2. Saç derisini masaj edir;
3. Saç tökülməsinin qarşısını alır;
4. Kəpəyin azalmasına səbəb olur;
5. Saçlara həcm verir.

Saçımız niyə vaxtından tez ağarır? - həkimdən açıqlama

ABS-in Nyu-York ştatından olan dermatoloq Viktoriya Kazlosukaya gənclərdə saçların vaxtından əvvəl ağarmasının səbəblərini açıqlayıb. Bu barədə "The New York Post" (NYP) nəşrinə məqalə dərc edilib. Nəşrin məlumatına görə, son illərdə Z nəslinin nümayəndələrində gənc yaşlarında saç ağarması getdikcə daha çox müşahidə edilir.

Kazlosukayanın sözlərinə görə, saçların vaxtından əvvəl ağarması adətən dəmir çatışmazlığı səbəbindən baş verir. Onun sözlərinə görə, orqanizmdə dəmir çatışmazlığının aradan qaldırılması gəncləri ağ saçlardan xilas edə bilər. "Mis, sink və dəmir pigment sintezi üçün zəruri olan fermentin - tirozinazın aktivliyində rol oynayır. Bundan əlavə, ağ saçlar çox vaxt oksidativ stress səbəbindən də ortaya çıxır ki, bu da sərbəst radikalın çox olması və onlara qarşı mübarizə aparən antioksidantların çatışmazlığı nəticəsində bədəndə baş verən prosesdir", - deyir həkim bildirib.

Qeyd edək ki, "Healthline" səhiyyə şirkətinin məlumatına görə, ümumi sağlamlıq vəziyyəti, qalxanabənzer vəzinin xəstəlikləri, autoimmün xəstəliklər, siqaret çəkmək və B12 vitamini çatışmazlığı da vaxtından əvvəl saç ağarmağa səbəb ola bilər.

Son 100 ildə kişilər qadınlardan iki dəfə çox böyüyüblər

Son yüz il ərzində bütün dünyada kişilər qadınlardan iki dəfə daha sürətlə böyüyüb və çəki qazanıblar. Bu, Ruxempton Universitetinin (Böyük Britaniya) alimlərinin apardığı yeni araşdırmanın nəticəsi olaraq məlum olub. Məlumatla görə, keçən əsrdə kişi və qadınların fiziki dəyişikliklərini müəyyən etmək üçün tədqiqatçılar Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatının, milli səhiyyə departamentlərinin və Böyük Britaniya arxivlərinin məlumatlarından istifadə ediblər.

Elm adamları müəyyən artıb. Kişilər üçün bu rəqəm ediblər ki, qadınların orta boyları isə müvafiq olaraq 4 sm və yu 1.7 sm, çəkisi isə 2.7 kq 6.5 kq olub. Bu, həyat keyfiyyətinin yaxşılaşmasının kişilərə nisbətən daha çox boy və çəki artımına təsir etdiyini göstərir.

Ən yaxşı səhər yeməyi - xolesterolu aşağı salır

Həftədə ən azı üç gün səhər yeməyi yemək ürəyiniz üçün faydalı ola və xolesterini aşağı sala bilər.

Milli.Az-ın xarici mediaya istinadla məlumatına görə, mütləq xəssislər səhər yeməyini oyandıqdan sonrakı iki saat ərzində yeməyi tövsiyə edir.

Zülalə zəngin səhər yeməyi seçmək gün boyu sabit enerji səviyyənizi qorumağa kömək edir. Səhər yeməyində ən azı 15 qram protein, həmçinin bol lif olmalıdır. Dietoloqlar yulaf əzməsinin üzərinə qatıq tökməyi də məsləhət görürlər.

Çoxlu lif

"Sound Bites Nutrition" şirkətinin qurucusu Lisa Endrius deyir ki, yulaf beta-qlukan adlı xüsusi həll olunan lif növü ilə tanınır və araşdırmalar göstərir ki, xolesterolu əhəmiyyətli dərəcədə azalda bilər.

Qida və Dərman İdarəsi LDL xolesterolunu azaltmaq üçün gündəlik 3 qram beta-qlukan qəbul etməyi tövsiyə edir; bu miqdar təxminən bir porsiya yulaf və ya bir porsiya quru yulaf əzməsinin tərkibində olur.

Bağırsaq sağlamlığı üçün probiyotiklər

Yulaf əzməsinə qatıq tökmək əlavə qida maddələri əldə etməyin asan yoludur.

"Qatıqda xolesterinin səviyyəsini və ürək xəstəliyi riskini azaldan probiotik bakteriyalar var", - Endrius deyir.

Ətraflı

Zülal və sağlam yağlar

Yulafla yanaşı, az yağlı qatıq və az yağlı süd hər porsiyada 16 qram protein təmin edir və cəmi 2 qram doymuş yağ ehtiva edir. Pəhriz yağları toxluq üçün vacibdir, ona görə də yeməklərinizə bitki yağları, avokadolar, qoz-fındıq kimi ürək üçün faydalı doymamış yağları əlavə edin.

Xolesterol səviyyəsini aşağı salmağa başqa nə kömək edir?
- gün ərzində balanslaşdırılmış yemək yeyin;
- əlavə şəkərin miqdarını məhdudlaşdırın;
- aktiv olun.

yətinin yaxşılaşmasının kişilərə nisbətən daha çox boy və çəki artımına təsir etdiyini göstərir.

Çayın yanında iki dənəsini yeyin - enerji verəcək

Xurma qidalı dəyəri yüksək olan meyvələrdən biridir və sağlamlıq üçün bir çox faydaları mövcuddur.

Xurma vitamin və minerallarla zəngin olmaqla yanaşı, enerjini artırır və immuniteti gücləndirən xüsusiyətlərə malikdir. Xurma xüsusilə təbii şəkər mənbəyi kimi enerji verir, yorğunluq və halsızlıq hissini azaldır. Xurmanın tərkibindəki liflər həzm sistemini yaxşılaşdırır, qəbizlik probleminin qarşısını alır və bağırsaq fəaliyyətini tənzimləyir. Tərkibində olan maqnezium və kalsium sümük sağlamlığını dəstəkləyir, dəmir isə qan azlığı riskini azaldır. Antioksidantlarla zəngin olduğu üçün xurma ürək-damar xəstəlikləri riskini azalda, iltihabları azalda və hüceyrələrin yaşlanmasının qarşısını ala bilər. Bundan əlavə, beyin funksiyalarını dəstəkləməkdə də əhəmiyyətli rol var.

Xurma həmçinin diyetlərdə faydalıdır, çünki tərkibində təbii şəkər olduğu üçün şirniyyat əvəzinə istifadə edilə bilər. Ancaq yüksək kalorili olduğu üçün həddindən artıq istehlakından çəkinmək tövsiyə edilir.

Bunları bilirsinizmi?

1. Hər il Yer üzünə ildırımla 10 milyon ton azot gətirilir;
2. Təxminən Yer kürəsinin 70%-i su ilə örtülüdür. Bundan yalnız 1%-i içməli su kimi yararlıdır;
3. Televiziya ilə ilk hava proqnozu 11 noyabr 1936-cı ildə İngiltərədə verilib;
4. 1 damla neft 25 litr suyu yararsız hala salır;
5. Orta ölçülü aysberqin çəkisi təxminən 20 milyon tondur;
6. Burunu silərkən oradakı təzyiq orta hesabla 8800 paskal olur;
7. Sulfka ərzində insanın ayağının həcmi 8 faiz dəyişə bilər;
8. Dünyada birinci əcxaxana Bağdadda açılıb;
9. İnsan beyni 20 milyard sinir hüceyrələrindən təşkil olunub və gündə 96 milyon bit informasiya yadda saxlaya bilər. İnsan ölərkən təqribən 150 trilyon bit məlumat xatırlayır;
10. İlk metro stansiya 1860-cı ildə Londonda açılıb;
11. Ürəyin işləməsinə yazan ilk elektrokardiografiya cihazını 1903-cü ildə Willem Einthoven icad edib;
12. Hərbi salamı sol əllə vermək bütün dünyada qadağandır;
13. İndiyə qədər 1 aprel zarafatlarından 1000-ə qədər adam dünyasını dəyişib;
14. Hər gün hava yollarından təqribən 10 milyon adam istifadə edir;
15. Kəpəklər dadı ayaqları ilə hiss edir;
16. Fil tullana bilməyən yeganə məməlidir.

Kişilərdə ölüm riski hansı yaşdan artır?

Ani ölümlərin artdığı bir vaxtda orqanizmin qocalmasının və xəstələnməsinin həssas dövrləri var.

"Medicina" xəbər verir ki, həkimlər 40-65 yaş arasını kişilər üçün qəfil ölüm riskinə görə ən həssas yaş hesab edir. Bunu çoxsaylı analiz və tədqiqatlar sübut edib. Bu yaşa qədər onların orqanizmində qeyri-sağlam həyat tərzinin təsiri altında yaranan pozulmalar və dəyişikliklər baş verir. Eyni zamanda kişi orqanizminin özəlliyi ondan ibarətdir ki, həyat üçün təhlükəli olan təhlükəli vəziyyətlər çox kəskin, qəfil və sürətlə inkişaf edə bilər.

Qadınlarda isə bu hormonal status və hamiləlik səbəbindən başqa cür, tədricən gedir.

Son statistikaya görə, erkən kişi ölümlərinin əsas səbəbi depressiya, fiziki hərəkətsizlik, alkoqol və stress kimi amillərlə ağırlaşan maddələr mübadiləsində dəyişikliklərdir, bu səbəbdən şəkər və ürək-damar xəstəliklərinin artıq 35 yaşdan sonra başlamasıdır.

Həkimlər kişiləri 40 yaşına çatdıqda sağlamlıqlarına daha çox diqqət yetirməyə çağırır. Kişilərin təxminən yarısı bu yaşa qədər çatır, elə ciddi sağlamlıq problemləri ilə üzləşirlər, bir çoxu isə diqqətdən kənarda qalır.

Xüsusilə bir çox kişi ürək-damar problemləri ilə yaşayır: aterosklerotik tıxanmalar, arterial hipertansiyon inkişaf edir. Bütün bunlar 40 yaşdan sonra erkən infarkt və insult riskini artırır.

Buna görə də əgər kişilər 40-65 yaş dövrünü heç bir ciddi patologiyalar olmadan keçsələr, çox vaxt 70-90 yaşa qədər yaşayirlar.

Ona görə də Respublika Diaqnostika Mərkəzində kişilər üçün müəyyən yaş aralıqları üçün çek-ap paketləri təşkil olunub.

1. 40 yaşa qədər kişilər üçün paket
2. 40-50 yaş arası kişilər üçün paket
3. 40 yaşdan yuxarı kişilər üçün paketlər

Səhifəni hazırladı: SELCAN

Baş redaktor:
Nazim SABİROĞLU

e-mail adres: venimusavat@mail.ru

"Yeni Musavat"ın kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnib, "Son dakika" MMC-nin mətbəəsində çap edilib. Əlyazmalar geri qaytarılmır. Müəlliflərlə redaksiyanın mövqeyi uyğun gəlməyə bilər.

Ünvan: Bakı şəhəri,
R.Rüstəmov küçəsi
2528-ci məhəllə ev 44/d
Tel: 520 01 23 (24, 25, 26, 27, 28)

Lisensiya N: B 114
SAYI: 1.500